
Vergaderjaar 2018–2019

---

35 200 IV

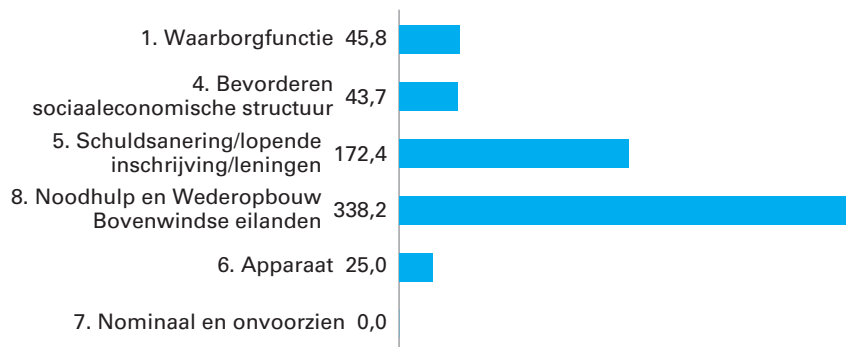
**Jaarverslag en slotwet Koninkrijksrelaties en
het BES-fonds 2018**

Nr. 1

**JAARVERSLAG VAN KONINKRIJKSRELATIES (IV) EN HET
BES-FONDS (H) 2018**

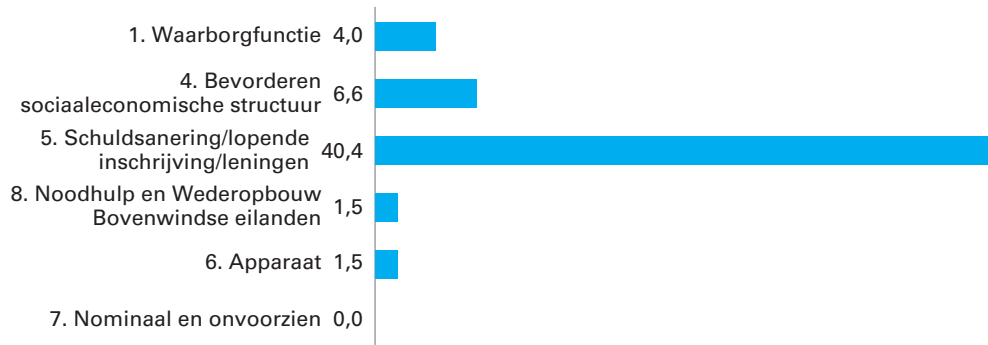
Aangeboden 15 mei 2019

Gerealiseerde uitgaven verdeeld over de beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (x € 1 mln). Totaal € 623.079.000,-¹

¹ Door het afronden van de bedragen in miljoenen per artikel, kan er een afrondingsverschil in het totaal op hoofdstukniveau ontstaan.

Gerealiseerde ontvangsten verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 53.814.000,-¹

¹ Door het afronden van de bedragen in miljoenen per artikel, kan er een afrondingsverschil in het totaal op hoofdstukniveau ontstaan.

Inhoudsopgave

A.	ALGEMEEN	4
1.	Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening voor Koninkrijksrelaties	4
2.	Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening voor het BES-fonds	6
3.	Leeswijzer	8
B.	BELEIDSVERSLAG KONINKRIJKSRELATIES	12
4.	Beleidsprioriteiten	12
5.	Beleidsartikelen	19
	Artikel 1. Waarborgfunctie	19
	Artikel 4. Bevorderen sociaaleconomische structuur	22
	Artikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen	28
	Artikel 8. Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse eilanden	30
6.	Niet-beleidsartikelen	35
	Artikel 6. Apparaat	35
	Artikel 7. Nominaal en onvoorzien	37
7.	Bedrijfsvoeringparagraaf	38
C.	BELEIDSVERSLAG BES-FONDS	39
8.	Beleidsprioriteiten	39
9.	Beleidsartikel	40
	Artikel 1. BES-fonds	40
10.	Bedrijfsvoeringparagraaf	42
D.	JAARREKENING KONINKRIJKSRELATIES	43
11.	De verantwoordingsstaat	43
12.	De saldibalans	44
E.	JAARREKENING BES-FONDS	53
13.	De verantwoordingsstaat	53
14.	De saldibalans	54
F.	BIJLAGEN	57
15.	Afgerond evaluatie en overig onderzoek (Koninkrijksrelaties)	57
16.	Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland (BES-fonds)	60

A. ALGEMEEN

1. AANBIEDING JAARVERSLAG EN VERZOEK TOT DECHARGE- VERLENING KONINKRIJKSRELATIES

AAN de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik, mede namens de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het jaarverslag met betrekking tot de begroting van Koninkrijksrelaties (IV) over het jaar 2018 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 63 en 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties decharge te verlenen over het in het jaar 2018 gevoerde financiële beheer.

Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 82 van de Comptabiliteitswet 2001 een rapport op. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Rekenkamer over:

- a. het gevoerde financieel beheer en materieel beheer;
- b. de bijgehouden administraties van het Rijk;
- c. de financiële informatie in het jaarverslag;
- d. de betrokken saldibalans;
- e. de totstandkoming van de informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;
- f. de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:

- a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2018;
- b. het voorstel van de Slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
- c. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het onderzoek van de centrale administratie van de schatkist van het Rijk en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
- d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2018 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten over 2018, alsmede over de saldibalans over 2018 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 83, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken Slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

K.H. Ollongren

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, vierde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. AANBIEDING JAARVERSLAG EN VERZOEK TOT DECHARGE- VERLENING BES-FONDS

AAN de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik, mede namens de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het jaarverslag met betrekking tot de begroting van het BES-fonds (H) over het jaar 2018 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 63 en 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties decharge te verlenen over het in het jaar 2018 gevoerde financiële beheer.

Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 82 van de Comptabiliteitswet 2001 een rapport op. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Rekenkamer over:

- a. het gevoerde financieel beheer en materieel beheer;
- b. de bijgehouden administraties van het Rijk;
- c. de financiële informatie in het jaarverslag;
- d. de betrokken saldibalans;
- e. de totstandkoming van de informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;
- f. de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:

- a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2018;
- b. het voorstel van de Slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
- c. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het onderzoek van de centrale administratie van de schatkist van het Rijk en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
- d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2018 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten over 2018, alsmede over de saldibalans over 2018 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 83, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken Slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

K.H. Ollongren

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, vierde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

3. LEESWIJZER

Algemeen

Voor u ligt het jaarverslag 2018 van Koninkrijksrelaties en het BES-fonds. Deze begrotingshoofdstukken vallen onder het regime voor «kleine begrotingen».

Het jaarverslag van het BES-fonds maakt onderdeel uit van de financiële verantwoording van het Rijk, maar heeft daarbinnen een bijzonder karakter. Het jaarverslag van het BES-fonds kent in tegenstelling tot een departementaal jaarverslag slechts één beleidsartikel: het BES-fonds. Het beleid dat wordt gevoerd ter realisatie van de algemene beleidsdoelstelling is direct verbonden met dit ene beleidsartikel. De apparaatsuitgaven/ontvangsten voor de uitvoering van het BES-fonds zijn opgenomen bij het moederdepartement.

Het jaarverslag 2018 is als volgt opgebouwd:

- A. Een algemeen deel met de dechargeverlening;
- B. Het beleidsverslag 2018 Koninkrijksrelaties over de prioriteiten en de beleidsartikelen;
- C. Het beleidsverslag 2018 BES-fonds over de prioriteiten en het beleidsartikel;
- D. De jaarrekening Koninkrijksrelaties 2018;
- E. De jaarrekening BES-fonds 2018;
- F. De bijlagen.

Het beleidsverslag Koninkrijksrelaties 2018

In het beleidsverslag wordt verslag gedaan van de beleidsprioriteiten die zijn opgenomen in de begroting 2018. Daarnaast worden ook de prioriteiten uit het regeerakkoord van het kabinet Rutte III toegelicht. Zoals gebruikelijk is ook dit jaar een tabel opgenomen met daarin de realisatie van de beleidsdoorlichtingen.

Beleidsartikelen

In de paragraaf «Beleidsartikelen» wordt meer in detail ingegaan op de verantwoording over de verschillende onderwerpen. De paragraaf kent per beleidsartikel de volgende opzet:

- A. Algemene doelstelling;
- B. Rol en verantwoordelijkheid;
- C. Beleidsconclusies;
- D. Tabel Budgettaire gevolgen van beleid;
- E. Toelichting op de financiële instrumenten.

De paragraaf «Niet-beleidsartikelen» kennen een andere indeling, te weten:

- A. Tabel Budgettaire gevolgen;
- B. Toelichting op de financiële instrumenten.

Toelichting op financiële instrumenten

In de toelichting op de financiële instrumenten wordt aangegeven waarvoor de financiële overdracht in het begrotingsjaar is aangewend. Verschillen tussen de budgettaire raming en de realisatie in het verslagjaar worden toegelicht, hierbij wordt indien van toepassing verwezen naar de eerste en tweede suppletore begrotingswetten of de Slotwet.

Voor de omschrijving van de rol en verantwoordelijkheid bij de beleidsartikelen is de begroting 2018 als basis gebruikt. Hierbij zijn de wijzigingen in de rol en verantwoordelijkheid uit het regeerakkoord verwerkt bij de betreffende artikelen. Hiervoor zijn de formuleringen zoals opgenomen in de begroting 2019 gebruikt.

Bedrijfsvoeringsparagraaf

Het jaarverslag Koninkrijksrelaties 2018 bevat ook een bedrijfsvoeringsparagraaf. Hierin wordt verslag gedaan over specifieke bedrijfsvoeringpunten voor Koninkrijksrelaties (IV). Voor het verslag over de bedrijfsvoering in algemene zin wordt verwezen naar het jaarverslag van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII).

De jaarrekening 2018

In de jaarrekening treft u de verantwoordingsstaat voor de begroting van Koninkrijksrelaties en de saldibalans met toelichting aan. De Slotwet wordt als een apart kamerstuk gepubliceerd.

De bijlage

In de bijlage is een overzicht opgenomen met afgerond evaluatie en overig onderzoek.

Externe inhuur

De externe inhuur van Koninkrijksrelaties wordt verantwoord in het overzicht inhuur externen in het jaarverslag van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII).

Wet Normering Topinkomens (WNT) verantwoording

De WNT verantwoording van Koninkrijksrelaties is opgenomen in het jaarverslag van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII).

Groeiparagraaf

De volgende ontwikkelingen zijn in de groeiparagraaf te melden.

Overheveling Kustwacht naar begroting Defensie

Als gevolg van het regeerakkoord Rutte-III is de Kustwacht overgedragen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties naar het Ministerie van Defensie (X). Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar artikel 1.

Hernoemen artikel 1, Hoofdstuk IV Koninkrijksrelaties

Met ingang van de begroting 2019 is besloten het beleidsartikel 1 (voorheen «[De Waarborgfunctie](#)») in Hoofdstuk IV Koninkrijksrelaties te hernoemen, in lijn met de uitkomst van [de beleidsdoorlichting](#) over het betreffende beleidsartikel. In de praktijk bleek er veel verwarring te ontstaan door het gebruik van de term «waarborgfunctie» en daarmee vervolgens over de inzet binnen artikel 1. Zodoende is besloten de naamgeving te synchroniseren met de daadwerkelijke inzet en het artikel aan te duiden met de naam «Versterken Rechtsstaat». In dit jaarverslag worden de doelstelling en de rol en verantwoordelijk van de Ontwerpbegroting 2019 gehanteerd, maar is in verband met de leesbaarheid ervoor gekozen om de titel «Waarborgfunctie» voor een laatste keer te gebruiken.

Focusonderwerp

De Tweede Kamer heeft voor de verantwoording 2018 een focusonderwerp aangewezen: «de onderbouwing van de ramingen van inkomsten en uitgaven». Het focusonderwerp is onderdeel van het Financieel

Jaarverslag van het Rijk (FJR). Naast een algemene tekst over ramingen aan de inkomsten- en uitgavenkant van de begroting wordt het focusonderwerp geïllustreerd middels een aantal specifieke casussen. Deze casussen hebben geen betrekking op het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Het beleidsverslag BES-fonds 2018

In het beleidsverslag wordt verslag gedaan van de beleidsprioriteiten die zijn opgenomen in de begroting 2018. Daarnaast worden ook de prioriteiten uit het regeerakkoord van het kabinet Rutte III toegelicht. Zoals gebruikelijk is ook dit jaar een tabel opgenomen met daarin de realisatie van de beleidsdoorlichtingen.

Beleidsartikelen

In de paragraaf «Beleidsartikelen» wordt meer in detail ingegaan op de verantwoording over de verschillende onderwerpen. De paragraaf kent per beleidsartikel de volgende opzet:

- A. Algemene doelstelling;
- B. Rol en verantwoordelijkheid;
- C. Beleidsconclusies;
- D. Tabel Budgettaire gevolgen van beleid;
- E. Toelichting op de financiële instrumenten.

Toelichting op financiële instrumenten

In de toelichting op de financiële instrumenten wordt aangegeven waarvoor de financiële overdracht in het begrotingsjaar is aangewend. Verschillen tussen de budgettaire raming en de realisatie in het verslagjaar worden toegelicht, hierbij wordt indien van toepassing verwezen naar de eerste en tweede suppletoire begrotingswetten of de Slotwet.

Voor de omschrijving van de rol en verantwoordelijkheid bij de beleidsartikelen is de begroting 2018 als basis gebruikt.

Bedrijfsvoeringsparagraaf

Het jaarverslag BES-fonds 2018 bevat ook een bedrijfsvoeringsparagraaf. Hierin wordt verslag gedaan over specifieke bedrijfsvoeringspunten voor het BES-Fonds (H). Voor het verslag over de bedrijfsvoering in algemene zin wordt verwezen naar het jaarverslag van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII).

De jaarrekening 2018

In de jaarrekening treft u de verantwoordingsstaat voor de begroting van het BES-fonds en de saldbalans met toelichting. De Slotwet wordt als een apart kamerstuk gepubliceerd.

De bijlage

Ten slotte volgt er nog een bijlage Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland.

Groeiparagraaf

Er zijn dit jaar geen nieuwe ontwikkelingen voor de groeiparagraaf te melden.

Focusonderwerp

De Tweede Kamer heeft voor de verantwoording 2018 een focusonderwerp aangewezen: «de onderbouwing van de ramingen van inkomsten en uitgaven». Het focusonderwerp is onderdeel van het Financieel Jaarverslag van het Rijk (FJR). Naast een algemene tekst over ramingen aan de inkomsten- en uitgavenkant van de begroting wordt het focusonderwerp geïllustreerd middels een aantal specifieke casussen. Deze casussen hebben geen betrekking op de begroting van het BES-fonds.

Overgangsrecht Comptabiliteitswet

Op grond van het overgangsrecht in artikel 10.2 van de Comptabiliteitswet 2016 blijven voor de presentatie en inrichting van de jaarverslagen en slotwetten over 2018 de bepalingen uit de Comptabiliteitswet 2001 en de daarop berustende bepalingen van toepassing zoals deze golden voor de inwerkingtreding van de Comptabiliteitswet 2016 per 1 januari 2018. Voor de dechargeverlening inzake het jaar 2018 over het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer zijn de bepalingen van de Comptabiliteitswet 2016 en de daarop gebaseerde regelgeving van toepassing. Dit is conform de brief aan het parlement over het overgangsrecht in de Comptabiliteitswet 2016 (Vergaderjaar 2018–2019, [34 426, nr. 33](#)). Om die reden moet telkens bij de verwijzingen naar de bepalingen van de Comptabiliteitswet worden gelezen de artikelen van de Comptabiliteitswet 2001 voor de presentatie en inrichting en voor de begrotingsuitvoering de artikelen van de Comptabiliteitswet 2016 conform de transponeringstabel bij de Comptabiliteitswet 2016, [Stb. 2017, 139](#).

Art. in CW 2016	Art. in CW 2001
3.2 – 3.4	19, eerste lid; 21, eerste en tweede lid
3.5	22, eerste lid; 26, eerste lid
3.8	58, eerste lid, onderdeel a, en derde lid; 61, derde lid
3.9	58, eerste lid, onderdeel b en c
2.37	60, tweede en derde lid; 63, eerste en vierde lid
2.35	61, tweede tot en met vierde lid
2.40	64
7.12	82, eerste lid; 83, eerste lid
7.14	82, vijfde lid; 83, tweede tot en met vierde lid

B. BELEIDSVERSLAG KONINKRIJKSRELATIES

4. BELEIDSPRIORITEITEN

Een belangrijk moment was het besluit van de Nederlandse regering in februari 2018 tot bestuurlijk ingrijpen op Sint Eustatius. Afgelopen jaar is er hard gewerkt aan zowel de versterking van bestuur en de ambtelijke organisatie, als aan het fysieke herstel van de openbare ruimte en de natuur naar aanleiding van de schade door orkaan Irma. Deze activiteiten worden door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gecoördineerd. Hiermee neemt BZK de haar door het kabinet toegewezen coördinerende rol voor Caribisch Nederland (CN) op zich. Die rol is ook zichtbaar op andere gebieden: zo is in 2018 ook het Bestuursakkoord Bonaire afgesloten en is in samenwerking met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) de kabinetsreactie ijkpunt bestaanszekerheid CN tot stand gekomen.

Daarnaast zijn in 2018 diverse activiteiten in gang gezet om te komen tot heldere kaders voor diezelfde coördinerende rol: er is een voorlichtingsaanvraag ingediend bij de afdeling advisering van de Raad van State, het interdepartementale beleidsonderzoek (IBO) Koninkrijksrelaties is gestart en de inzet van interdepartementale overlegstructuren is geformaliseerd. Waar 2017 vooral het jaar van de noodhulp was na orkaan Irma, staat 2018 in het kader van de wederopbouw op Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius. De structuur voor het beheer van het trustfonds waarin de wederopbouwmiddelen voor Sint Maarten worden beheerd, staat en functioneert. Er zijn diverse projecten in gang gezet gericht op het herstel van de dagelijkse woon- en leefomgeving van de inwoners. Ook de veiligheid van de eilandbewoners heeft hierbij de aandacht: het grenstoezicht is versterkt (dit was ook een voorwaarde voor het beschikbaar stellen van de middelen) en er is bijstand geleverd aan het detentiewezen op Sint Maarten en het Korps Politie Sint Maarten.

Versterking coördinerende rol BZK voor Caribisch Nederland

BZK heeft in 2018 ingezet op een sterkere, coördinerende rol op het gebied van Koninkrijksrelaties, om meerwaarde te behalen uit de gezamenlijke inspanningen van de verschillende departementen. Door middel van deze coördinerende rol geeft Nederland invulling aan haar bijzondere verantwoordelijkheid voor de inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Het ministerie doet dit onder meer door het opzetten van taskforces voor acute problematiek en door middel van interdepartementale overlegstructuren en een versterkte interdepartementale samenwerking (stuurgroep Caribisch Nederland en Bewindspersonen-overleggen).

In het kader van de versterkte coördinerende rol heeft BZK in 2018 onder meer ingezet op een evenwichtig pakket projecten met als doel het verbeteren van het economisch perspectief in Caribisch Nederland. Deze projecten zijn gericht op onder meer het versterken van de infrastructuur en het terugdringen van armoede, door bijvoorbeeld het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Het pakket wordt betaald uit de door het kabinet beschikbaar gestelde Regio Envelop Caribisch Nederland. De besluitvorming over dit pakket is in gezamenlijke samenwerking tussen de Ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en BZK tot stand gekomen ([Kamerstukken II 2017/18, 29 697, nr. 54](#)). Het afgelopen jaar is ook de uitvoering van deze projecten van start gegaan.

De inspanningen in het kader van de coördinerende rol komt ook terug bij het opstellen en uitvoeren van de kabinetsreactie ijkpunt bestaanszekerheid Caribisch Nederland (CN) ([Kamerstukken II 2017/18, 34 775-IV, nr. 45](#)). Onder coördinatie van BZK en SZW (vanuit armoedebeleid) is het kabinet erin geslaagd om in juni 2018 met een samenhangend pakket aan maatregelen te komen, die vallen onder de verantwoordelijkheid van verschillende departementen en openbare lichamen. Hiermee zijn belangrijke stappen genomen om de bestaanszekerheid te verbeteren. Daarnaast is het interdepartementale beleidsonderzoek (IBO) Koninkrijksrelaties gestart, gefocust op de inzet van het kabinet (bestuurlijke arrangementen) gericht op Caribisch Nederland.

Bestuurlijke ontwikkeling

De inspanningen op het gebied van bestuurlijke ontwikkeling hebben dit jaar onder andere geleid tot het afgesloten Bestuursakkoord ([Kamerstukken II 2018/19, 31 568, nr. 207](#)) tussen het Rijk en het openbaar lichaam Bonaire, waarin de realisatie van goed bestuur en financieel beheer wordt geborgd. Deze afspraken zijn in het bestuursakkoord bekrachtigd en hebben een doorlooptijd tot en met 2022. Met deze afspraken is naast het versterken van bestuurlijke kaders, financieel beheer en organisatieontwikkeling, ook gerichte aandacht voor het realiseren van concrete resultaten op prioritaire thema's, zoals kinderopvang, sociaaleconomische ontwikkeling en landbouw.

Naast het afsluiten van het bestuursakkoord met Bonaire heeft de inzet op organisatieontwikkeling onder andere geleid tot een versterkte juridische functie op Saba, voortzetting van het TOP (trainee)programma op Bonaire en trainingen voor alle ambtenaren op Sint Eustatius. Ook zijn de relaties met gemeenten en andere lokale partners versterkt. Op deze wijze is afgelopen jaar bijgedragen aan een goed functionerend bestuur met de benodigde uitvoeringskracht ten behoeve van de bestuurlijke, democratische en sociaaleconomische ontwikkeling van de openbare lichamen. De landen Curaçao, Aruba en Sint Maarten dragen zelf verantwoordelijkheid voor de bestuurlijke ontwikkeling. Om de bestuurskracht op Curaçao, Aruba en Sint Maarten verder te versterken is – daar waar nodig en mogelijk – binnen het Koninkrijk samenwerking gezocht. Zo zijn er het afgelopen jaar gezamenlijke trainingen van het ambtelijk apparaat georganiseerd en hebben we de samenwerking met Nederlandse gemeenten gefaciliteerd.

Na de goede ervaringen met het Talent Ontwikkel Programma (TOP) Traineeship op Bonaire, heeft BZK in nauwe samenwerking met het Curaçaose Ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening het Talento Traineeprogramma Curaçao opgezet, welke in het najaar van 2018 van start is gegaan. Samen met de gemeente Den Haag is er een samenwerking met Aruba gerealiseerd op het terrein van fiets- en milieueducatie. Kennisoverdracht is hierbij een belangrijke pijler. Het voornemen is om tot duurzame samenwerking te komen tussen Aruba en de gemeente Den Haag.

Wederopbouw Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten

Nadat de orkanen Irma en Maria in september 2017 grote schade hadden aangericht op de bovenwindse eilanden, is – na een periode van directe noodhulp -in 2018 de wederopbouw ter hand genomen. Het hoofdspoor van de wederopbouw van Sint Maarten verloopt via een trustfonds bij de Wereldbank. Dit fonds is sinds april 2018 operationeel. In dit fonds werden in 2018 twee tranches gestort van 112 miljoen en 150 miljoen euro. Onder

voorwaarden krijgen overheid, Internationale Organisaties (IO's) en non-gouvernementele Organisaties (NGO's) toegang tot de middelen uit het trustfonds. Hiermee wordt onder andere een nieuwe orkaanbestendig ziekenhuis gerepareerd, worden daken hersteld, een leenfaciliteit voor het lokale midden en kleinbedrijf opgezet en de afvalproblematiek aangepakt.

Verantwoordelijk voor de aansturing van het trustfonds is de stuurgroep. Nederland, de Wereldbank en Sint Maarten hebben elk één vertegenwoordiger benoemd die zitting neemt in de stuurgroep. De stuurgroep keurt projecten goed en monitort de voortgang. Via de stuurgroep kan Nederland erop toezien dat de gemaakte afspraken ten aanzien van het doel en de reikwijdte van het trustfonds op een juiste manier worden toegepast. De Nederlandse vertegenwoordiger wordt hierbij ondersteund door BZK. Verder kan Nederland invloed uitoefenen middels het vullen van het trustfonds. Het trustfonds wordt in vier tranches gevuld. Nederland en de Wereldbank hebben hiervoor een betaalschema opgesteld.

Vooruitlopend op het operationeel worden van het trustfonds bij de Wereldbank verleende Nederland steun voor zogeheten «early recovery»-projecten, die voornamelijk zijn uitgevoerd door lokale niet-gouvernementele en internationale organisaties, en waarmee inwoners van Sint Maarten in staat zijn gesteld het normale leven zo snel mogelijk weer op te pakken. Zo zijn in januari 2018 verdere projecten gestart om daken te herstellen, werden op basisscholen dagelijks schoolmaaltijden uitgedeeld en is psychosociale steun aan kinderen geboden. Dit alles zodat de wederopbouw op geen enkel moment stil zou vallen.

Naast de wederopbouw via het trustfonds, ontvangt Sint Maarten ook «directe steun». Hieronder valt de bijdrage aan de twee voorwaarden die Nederland verbond aan het beschikbaar stellen van de middelen: de inrichting van de Integriteitskamer en de versterking van het grensoezicht. Verder zijn met de directe steun onder andere de versterking van de rechtshandhaving (detentie en Korps Politie Sint Maarten), technische assistentie (onder andere rond de afvalproblematiek) en het betrekken van bedrijven uit het Koninkrijk bij de wederopbouw gefinancierd ([Kamerstukken II 2018/19, 34 773, nr. 17](#)).

Als autonoom land binnen het Koninkrijk is Sint Maarten verantwoordelijk voor zijn eigen wederopbouw. Sint Maarten is echter een kleine eilandstaat met een beperkte absorptiecapaciteit; daarom bood Nederland in de fase van wederopbouw Sint Maarten de benodigde expertise en kennis. Nederland heeft op het gebied van technische assistentie tot op heden een aantal verzoeken van Sint Maarten ingewilligd. Zo is onder andere een onderzoek verricht bij de belastingdienst, is er een expert ingezet om de overheid van Sint Maarten te helpen bij de aanpak van de afvalproblematiek en is er een juridisch adviseur beschikbaar gesteld ten behoeve van onderhandelingen met obligatiehouders van de luchthaven.

Ook op Saba en Sint Eustatius stond 2018 in het teken van de wederopbouw. Op beide eilanden zijn verscheidene projecten voorbereid en gestart om het dagelijks leven van de inwoners zo goed mogelijk te herstellen. Zo is er hard gewerkt aan het herstel van beschadigde huizen en scholen, wegen en het milieu. Op Sint Eustatius is onderzoek gedaan naar de erosie van het eiland en is begonnen aan de stabilisering van de klif (mede vanuit de regio envelop).

Rechtshandhaving

In 2018 hebben er op tal van terreinen inspanningen plaatsgevonden om Sint Maarten na de orkanen Irma en Maria weer op te bouwen (zie artikel 8). Onderdeel van deze inspanningen is de inzet op de versterking van het grenstoezicht. Daarnaast is er bijstand geleverd aan het detentiewezen op Sint Maarten en aan het Korps Politie Sint Maarten. Deze bijstand vormt een belangrijke bijdrage aan de versterking van de (effectiviteit van de) rechtshandhavingketen op Sint Maarten, die op dit moment nog altijd onvoldoende is. Zodoende was het noodzakelijk om per 10 oktober 2018 voor de vierde keer de Algemene Maatregel van Rijksbestuur (AMvRB) «Samenwerkingsregeling waarborging uitvoering plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint Maarten» uit 2010 te verlengen ([Kamerstukken II 2017/18, 31 568, nr. 200](#)). Daarnaast is de instelling van de Integriteitskamer (een voorwaarde voor de wederopbouwmiddelen) in 2018 gerealiseerd ([Landsverordening Integriteitskamer, AB 2017, nr. 41](#)). De Integriteitskamer is een belangrijk instrument voor de gezamenlijke aanpak van (vermeende) integriteitsschendingen en de versterking van rechtshandhaving in Sint Maarten.

De continuering van de extra inzet op corruptiebestrijding door het Recherche Samenwerkingsteam, het Openbaar Ministerie en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie (Team Bestrijding Ondernijming, TBO) per 2018 is wederom effectief gebleken. Zo heeft onder andere strafrechtelijke vervolging plaatsgevonden in een onderzoek naar fiscale misstanden in de haven van Sint Maarten en is een Sint Maartense parlementariër aangehouden op verdenking van corruptie, omkoping en witwassen. Tevens is een onderzoek gestart naar de strafbare handelingen rondom de aanbesteding van contracten die verband houden met afvalverwerking in Sint Maarten. Daarbij is bijzondere aandacht voor ambtelijke corruptie, zoals het aannemen van steekpenningen en omkoping van ambtenaren. Ook heeft het TBO een bijdrage geleverd aan de zittingsfase van het onderzoek Troja. Het onderzoek Cymbal/Troja is één van de pijlers onder de recente megaschikking van het Openbaar Ministerie Nederland met de ING.

Het zijn van een Koninkrijk scheidt zoals in het regeerakkoord «Vertrouwen in de Toekomst» beschreven een verantwoordelijkheid. In het bijzonder voor het borgen van integriteit van bestuur en van effectieve rechtshandhaving en grensbewaking. Voor deze aanpak is de samenwerking tussen opsporingspartners in de regio essentieel; bij de bestrijding van corruptie wordt door TBO nauw samengewerkt met de Landsrecherches en wordt de samenwerkingsrelatie met de politiekorpsen aangehaald. Daarnaast is in 2018 de veroordeling van een voormalig Minister-President van Curaçao in de zaak Babel onherroepelijk geworden. Het Hof veroordeelde deze politicus en zijn partner wegens valsheid in geschrifte, het witwassen van geld en corruptie. Afgelopen jaar heeft de Hoge Raad in het door hem aangespannen cassatieberoep zijn eerdere veroordeling tot drie jaar gevangenisstraf bevestigd.

In december 2017 is de [Onderlinge Regeling Versterking Grenstoezicht](#) in werking getreden voor een periode van twee jaar. Op basis daarvan is met alle betrokken diensten en ministeries op Sint Maarten en Nederland een plan van aanpak opgesteld. Dit plan van aanpak zet in op versterking van het grenstoezicht, waarbij de focus ligt op opleiding, «twinning», leerwerktrajecten, kennisoverdracht en verbetering van de samenwerking in de hele keten van het grenstoezicht, met optimaal gebruik van lokaal arbeidspotentieel.

Financieel toezicht

Alle landen van het Koninkrijk zijn verantwoordelijk voor duurzaam houdbare overheidsfinanciën. Het is daarmee van belang dat alle landen naar financiële soliditeit en de daarmee samenhangende kredietwaardigheid streven.

De financiële situatie van Sint Maarten blijft onverminderd zorgelijk. Door de gevolgen van de orkanen Irma en Maria zijn de financiën in 2018 verder verslechterd. Voor het jaar 2018 heeft de Rijksministerraad akkoord gegeven voor het afwijken van de normen uit de Rijkswet financieel toezicht en is in 2018 liquiditeitssteun geboden in de vorm van leningen.

Net zoals in begrotingsjaar 2017 heeft Aruba in 2018 de begrotingsnormen uit de Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft) niet gehaald. In de LAft stonden na 2018 geen nieuwe normen meer vermeld. Om het toezicht ook na 2018 voort te zetten hebben Aruba en Nederland op 22 november 2018 een protocol afgesloten met een nieuw normenkader voor de jaren 2019 tot en met 2021 ([Kamerstukken II 2018/19, 35 000-IV, nr. 31](#)). Naast het begrotingssaldo zijn in het nieuwe protocol ook normen opgenomen voor de schuldquote, de personeelslasten en zijn er begrotingsregels ingesteld.

Het College financieel toezicht (Cft) heeft in 2018 zorgen geuit over de verslechterde situatie op Curaçao. Dit heeft geleid tot een hoor- en wederhoortraject waarbij afspraken gemaakt zijn om het financieel beheer van Curaçao op orde te brengen. Niettemin blijven er zorgen bestaan over de financiële situatie van Curaçao. Na het tekort in 2017 is in 2018 een nieuw tekort opgetreden. Ook heeft er geen (gedeeltelijke) compensatie van het tekort uit 2017 plaatsgevonden.

Conform artikel 33, lid 1 en 2 Regeling financieel toezicht (Rft) neemt de Rijksministerraad vijf jaar na inwerkingtreding van de Rft, en vervolgens iedere drie jaar, een beslissing over voortzetting, beperking of beëindiging van het financieel toezicht op Curaçao en Sint Maarten. Na een eerste evaluatie in 2015, is in 2018 opnieuw een evaluatie uitgevoerd. In haar advies ([Kamerstukken II, 2018/19, 34 269, nr. 3](#)) oordeelt de evaluatiecommissie dat Curaçao en Sint Maarten voor de begrotingsjaren 2015 tot en met 2017 niet hebben voldaan aan de normen uit de Rft. De evaluatiecommissie concludeert daarom dat het financieel toezicht voor beide landen moet worden voortgezet en dat het niet gerechtvaardigd is dat verplichtingen op grond van de Rft worden opgeheven.

Sint Eustatius

De Commissie van Wijzen heeft in 2018 geconcludeerd dat het bestuur op Sint Eustatius zich schuldig maakte aan «grove taakverwaarlozing». Deze situatie had ingrijpende gevolgen voor het dagelijks leven van de bevolking, zoals rechtsongelijkheid. Om deze situatie te verbeteren, heeft Nederland in februari 2018 bestuurlijk op Sint Eustatius ingegrepen, door middel van de Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius. De eilandsraad is ontbonden en de gedeputeerden en waarnemend gezaghebber zijn uit hun functie ontheven. Er is een regeringscommissaris benoemd die voorziet in het bestuur van Sint Eustatius. Voor de ondersteuning van de regeringscommissaris en de geconstateerde uitdagingen zijn extra middelen vrijgemaakt binnen de begroting. Over de voortgang is de Tweede Kamer twee keer geïnformeerd ([Kamerstukken II 2018/19, 34 775-IV, nr. 41](#) en [Kamerstukken II 2018/19, 35 000-IV, nr. 29](#)).

Ook de wederopbouw van Sint Eustatius na orkaan Irma, valt onder de verantwoordelijkheid van de regeringscommissaris. Omdat de fysieke verwaarlozing van het eiland één van de belangrijke redenen was voor het ingrijpen, kunnen de wederopbouwprojecten niet los worden gezien van de projecten die zien op het herstel van Sint Eustatius als gevolg van de taakverwaarlozing. Het slim combineren van de verschillende geldstromen (bestuurlijke ingreep Sint Eustatius, wederopbouw Saba en Sint Eustatius en de Regio Envelop Caribisch Nederland) levert synergie op voor het eiland. Daarom worden de resultaten hiervan ook meegenomen in de voortgangsrapportages aan de Tweede Kamer. Zo zijn in 2018 de eerste concrete resultaten zichtbaar geworden van de herstelwerkzaamheden in de openbare ruimte, aan huizen en overheidsgebouwen en scholen. Er is een begin gemaakt met herstel van de bestaande wegen. Deze worden tevens voorzien van ondergrondse bekabeling en leidingen. Ook de wederopbouwprojecten op het gebied van natuur zijn in volle gang. Denk hierbij aan herstel van het koraal, bescherming van leguanen en de botanische tuin. Naast deze zichtbare projecten wordt ook hard gewerkt aan de minder zichtbare maar minstens zo belangrijke projecten zoals versterking van het bestuur, het verbeteren van het financieel beheer en de herstructurering van de ambtelijke organisatie. De regeringscommissaris heeft een plan van aanpak opgesteld ten behoeve van het financieel beheer en de reorganisatie van het gehele ambtelijk apparaat. Tevens is in november een opleidingsprogramma voor ambtenaren van start gegaan. Als onderdeel van het op orde brengen van de administratieve organisatie worden interne procedures doorgelicht en lokale verordeningen gemoderniseerd.

Realisatie beleidsdoorlichtingen Koninkrijksrelaties

Realisatie beleidsdoorlichtingen									
Artikel	Naam artikel	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Geheel artikel?
1	Waarborg-functie	X					X		ja
4	Bevorderen sociaaleconomische structuur								
4.1	Aruba, Curaçao en Sint Maarten						X		Nee
4.2	Caribisch Nederland					X			Nee
5	Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen						X		Ja
8	Wederopbouw Bovenwindse Eilanden								
8.1	Wederopbouw								

Voor het meest recente overzicht van de programmering van beleidsdoelstellingen, klik op deze [link](#).

Overzicht van risicoregelingen Koninkrijksrelaties

Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)								
Artikel	Omschrijving	Uitstaande garanties 2017	Verleend 2018	Vervallen 2018	Uitstaande garanties 2018	Garantie-plafond	Totaal plafond	Totaalstand risicovoorziening
Artikel 5 Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen	Leningen aan land Aruba	850	0	620	230	0	230	0
Artikel 5 Schuldsanering/ lopende inschrijving /leningen	Voorschotten 9e Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) vanaf juli 2016	1.876	0	0	1.876	0	20.200	0
Totaal		2.726	0	620	2.106	0	20.430	0

Er zijn in 2018 geen uitgaven gedaan op garanties. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de toelichting bij de saldibalans, 13. Garantie-verplichtingen.

Overzicht verstrekte leningen Koninkrijksrelaties

Overzicht verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)						
Artikel	Omschrijving	Uitstaande lening	Looptijd lening	Totaalstand risicovoorziening 2017	Totaalstand mutatie volume risicovoorziening 2018 en 2017	
Artikel 5 Schuldsanering/lopene inschrijving /leningen	Lening Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA)	1.341	2030 (30 jaar)			
Artikel 5 Schuldsanering/lopene inschrijving /leningen	Maatregel Tussenbalans	4.598	2025 (30 jaar)			
Artikel 5 Schuldsanering/lopene inschrijving /leningen	Water- en Energiebedrijf Aruba	4.984	2026 (30 jaar)			
Artikel 5 Schuldsanering/lopene inschrijving /leningen	Leningen lopende inschrijving Curaçao	978.386	2047 (30 jaar)			
Artikel 5 Schuldsanering/lopene inschrijving /leningen	Leningen lopende inschrijving Sint Maarten	216.245	2044 (30 jaar)			
Artikel 8 Wederopbouw bovenwindse eilanden	Liquiditeitssteun Sint Maarten	38.579	2048 (30 jaar)			

Voor verdere informatie wordt verwezen naar de toelichting bij de saldibalans, 10. Extra-comptabele vorderingen, onderdeel b.

5. BELEIDSARTIKELEN

Artikel 1. Waarborgfunctie

A Algemene doelstelling

Het bevorderen van goed bestuur door middel van samenwerking op het gebied van veiligheid, rechtshandhaving en grensbewaking en ondersteuning van de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

B Rol en verantwoordelijkheid

Rechtshandhaving en veiligheid zijn autonome aangelegenheden van de landen van het Koninkrijk. Het beleid is er hoofdzakelijk op gericht om invulling te geven aan samenwerkingsregelingen en de uitvoering van rijkswetten, ter bevordering van de rechtshandavingsketen en de algemene veiligheid in Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Dit komt voort uit artikel 36 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden (Statuut) dat bepaalt dat landen binnen het Koninkrijk elkaar hulp en bijstand verlenen, en komt tot stand door middel van samenwerkingsregelingen op basis van artikel 38 van het Statuut, of op grond van geldende rijkswetten.

Elk land in het Koninkrijk heeft de zorg voor de verwezenlijking van de fundamentele rechten en vrijheden van de mens, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van bestuur. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) stimuleert de landen bij het invullen van deze verantwoordelijkheid.

De ondersteuning en versterking van de rechtsstaat die Nederland biedt aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten is belegd bij de bewindspersoon verantwoordelijk voor de Koninkrijksrelaties, die daarin nauw samenwerkt met de betrokken bewindspersonen van Justitie en Veiligheid en Defensie die de operationele capaciteit voor de ondersteuning en versterking leveren. Via de ondersteuning van de rechnercapaciteit en het ondersteunen van de rechterlijke macht in de landen, worden ook de rechnercapaciteit en de rechterlijke macht in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, ondersteund.

C Beleidsconclusies

De reeds ingezette koers op de aanpak van de georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit is vanaf 2018 gecontinueerd met vier jaar. Deze aanpak (beter bekend onder de naam Team Bestrijding Ondermijning, TBO) krijgt vorm door een extra inzet van het Recherchesamenwerkingsteam (RST), het Openbaar Ministerie en het Gemeenschappelijk Hof. De TBO onderzoeken zijn complex en omvangrijk en kennen daardoor een zeker tijdsverloop. In 2018 is te zien dat steeds meer resultaten openbaar worden, die nut en noodzaak illustreren van deze inzet ([Kamerstukken II 2018/19, 35 000-IV, nr. 12](#)). Het legt enerzijds de verwevenheid tussen onder- en bovenwereld bloot en daarmee de noodzaak van deze inzet. Anderzijds illustreert deze inzet het effect van de aanpak: het maakt duidelijk dat misdaad niet loont. Voor een blijvend resultaat betekent dit dat ondermijnende activiteiten moeten stuiten op een breed en duurzaam maatschappelijk verzet.

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 Waarborgfunctie (bedragen x € 1.000)							Realisatie	Vastgestelde	Verschil
		2014	2015	2016	2017	2018	2018	2018	
Art.nr.	Verplichtingen:	118.121	26.754	67.650	75.487	27.795	40.717	- 12.922	
	Uitgaven:	61.867	65.475	77.735	69.841	45.772	40.717	5.055	
1.1	Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur	61.867	65.475	77.735	69.841	45.772	40.717	5.055	
	Bijdragen aan ZBO's / RWT's	0	0	0	14.355	34.703	30.603	4.100	
	Recherchecapaciteit (Nationale Politie)	0	0	0	14.355	34.703	30.603	4.100	
	Bijdragen aan medeoverheden	0	0	26	0	0	0	0	
	Overige bijstand aan de landen	0	0	26	0	0	0	0	
	Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	61.867	65.475	77.709	55.486	11.069	10.114	955	
	Duradero	0	939	712	0	0	0	0	
	Grensbewaking (Defensie)	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100	0	
	Kustwacht (Defensie)	35.380	38.504	37.838	46.106	0	0	0	
	Recherchecapaciteit (Nationale Politie)	17.226	15.595	28.528	0	0	0	0	
	Rechterlijke macht (JenV)	3.161	4.337	4.531	3.280	4.969	4.014	955	
	Ontvangsten:	6.186	5.192	5.981	2.174	3.952	0	3.952	

E Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Bijdrage aan ZBO's / RWT's

Recherchecapaciteit (Nationale Politie)

Zoals vastgelegd in de Rijkswet politie en het Protocol inzake gespecialiseerde rechersamenwerking 2001 heeft het Recherche Samenwerkingsteam (RST) als taak de bestrijding van zware, georganiseerde en grensoverschrijdende criminaliteit. Daarnaast verricht het RST de afhandeling van internationale rechtshulpverzoeken op dit gebied. Het RST heeft vestigingen op Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint Maarten, waar men werkt onder gezag van de lokale Openbaar Ministeries. De hogere realisatie wordt veroorzaakt doordat een aantal overlopende facturen van 2017 in 2018 zijn betaald.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Grensbewaking (Defensie)

Een flexibele pool van 43 fte. van de Koninklijke Marechaussee (KMar) heeft in Caribische landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten een bijdrage geleverd aan de bestrijding van de geweldscriminaliteit, het grens- en vreemdelingtoezicht, de bestrijding van mensensmokkel en -handel en de bestrijding van drugsmokkel via de luchthavens. De medewerkers van de KMar functioneren onder aansturing van de lokale diensthoofden en vallen onder het lokale gezag (Ministers van Justitie). In 2018 heeft een verschuiving van fte's plaatsgevonden op Sint Maarten, als gevolg van de inwerkingtreding van de [Onderlinge Regeling Versterking Grenstoezicht Sint Maarten](#) op 19 december 2017. De 19 beschikbare fte op Sint Maarten zijn geherprioriteerd en ingezet op de luchthaven van Sint Maarten.

Rechterlijke Macht (JenV)

Nederland stelt op verzoek van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en de Ministers van Justitie van de Caribische delen van het Koninkrijk rechters en officieren van justitie ter beschikking aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten. De Raad voor de rechtspraak en het Openbaar Ministerie in Nederland stellen de betreffende rechterlijke ambtenaren ter beschikking. Vanuit het Ministerie van BZK wordt het «[Voorzieningenstelsel Buitenland-toeslagen Rechterlijke Ambtenaren \(VBRA\)](#)» bekostigd. De hogere realisatie wordt veroorzaakt doordat een aantal overlopende facturen van 2017 in 2018 zijn betaald.

Ontvangsten

De ontvangsten hebben betrekking op de bijdragen van de landen voor de Kustwachttaken. In 2018 hebben Curaçao en Sint Maarten hun aandeel voor 2016 betaald.

Artikel 4. Bevorderen sociaaleconomische structuur

A Algemene doelstelling

Het op verzoek ondersteunen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten bij het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling en de overheidsfinanciën. Het versterken van de bestuurlijke en financiële samenhang en centrale coördinatie vanuit Den Haag voor Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba).

B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het stellen van randvoorwaarden die de rechtmatigheid en doelmatigheid van de inzet van middelen van de Rijksbegroting garanderen. Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn volledig zelf verantwoordelijk voor de beleidvorming en -uitvoering in de landen. De Minister van BZK kan op basis van (individuele) verzoeken beleidsmatige assistentie bieden om de landen te ondersteunen, bijvoorbeeld door middel van kennis en expertise.

De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba maken elk deel uit van het staatsbestel van Nederland. In het Statuut is bepaald dat voor deze eilanden regels kunnen worden gesteld en andere specifieke maatregelen kunnen worden getroffen met het oog op de economische en sociale omstandigheden, de grote afstand tot het Europese deel van Nederland, hun insulaire karakter, kleine oppervlakte en bevolkingsomvang, geografische omstandigheden, het klimaat en andere factoren waardoor deze eilanden zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland.

De Minister van BZK is verantwoordelijk voor de Rijkscoördinatie van beleid met betrekking tot Caribisch Nederland. Dit krijgt vorm door het opstellen en monitoren van het meerjarenprogramma, het beheer van het BES-fonds, afstemming van rijksbeleid door middel van de zogenoemde Caribisch Nederland tafel, het beheer van de Rijksdienst Caribisch Nederland en het inzetten van de Rijksvertegenwoordiger.

C Beleidsconclusies

In 2018 heeft de bestuurlijke ingreep op Sint Eustatius plaatsgevonden, is het bestuursakkoord met het openbaar lichaam Bonaire overeengekomen en zijn de nodige voorbereidingen getroffen ten behoeve van de oprichting van de Integriteitskamer op Sint Maarten. Een aantal budgettaire mutaties, zoals de bekostiging van de regeringscommissaris en ondersteuning op Sint Eustatius, vloeien hieruit voort.

Een beleidsmatig en financieel belangrijk onderwerp in 2018 zijn de afspraken die de Staatssecretaris van BZK (namens overheidswerkgevers) heeft gemaakt met de Stichting Pensioenfonds Caribisch Nederland (PCN). Het pensioenfonds is hierdoor versterkt.

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur (bedragen x € 1.000)								
Art.nr.	Verplichtingen:	Realisatie					Vastgestelde	Verschil
		2014	2015	2016	2017	2018	begroting	2018
		0	0	16.600	21.694	49.787	11.005	38.782
	Uitgaven:	0	0	17.994	21.359	43.677	11.005	32.672
4.1	Curaçao, Sint Maarten en Aruba	0	0	5.281	7.566	5.797	4.187	1.610
	Opdrachten	0	0	1.039	748	241	1.351	- 1.110
	Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	1.039	748	241	1.351	- 1.110
	Inkomensoverdrachten	0	0	2.340	2.239	2.545	2.700	- 155
	Toeslagen op pensioenen NA	0	0	2.340	2.239	2.545	2.700	- 155
	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	0	0	1.402	163	164	136	28
	Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	95	163	164	136	28
	Samenwerkingsprogramma's	0	0	1.307	0	0	0	0
	Bijdragen aan medeoverheden	0	0	500	4.416	2.847	0	2.847
	Afpakteam Aruba	0	0	500	0	0	0	0
	Bijdrage landen	0	0	0	4.416	2.847	0	2.847
4.2	Caribisch Nederland	0	0	12.713	13.793	37.880	6.818	31.062
	Subsidies	0	0	592	707	459	0	459
	Subsidies Caribisch Nederland	0	0	142	467	459	0	459
	Kinderrechten	0	0	450	240	0	0	0
	Opdrachten	0	0	910	1.014	558	4.280	- 3.722
	Kinderrechten	0	0	16	89	0	0	0
	Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	894	925	558	1.880	- 1.322
	Opdrachten Caribisch Nederland	0	0	0	0	0	2.400	- 2.400
	Inkomensoverdrachten	0	0	3.303	1.385	26.501	1.318	25.183
	Pensioenen en uitkeringen Politieke ambtsdragers	0	0	1.830	1.385	26.501	1.318	25.183
	PCN	0	0	1.473	0	0	0	0
	Bijdragen aan medeoverheden	0	0	7.908	10.045	10.016	1.220	8.796
	Bijzondere uitkering sociaal-economische initiatieven	0	0	5.737	8.866	6.974	1.220	5.754
	Kinderrechten	0	0	543	593	0	0	0

					Realisatie	Vastgestelde	Verschil
	2014	2015	2016	2017	2018	begroting	2018
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	1.628	586	3.042	0	3.042
Bijdragen aan agentschappen	0	0	0	392	336	0	336
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	0	392	336	0	336
Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	0	0	0	250	10	0	10
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	0	0	250	10	0	10
Ontvangsten:	0	0	8.422	14.575	6.563	3.949	2.614

E Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Financieel belangrijke (incidentele) mutaties dit jaar waren de afwikkeling van enkele dossiers die nog voortvloeiden uit de opheffen van de Nederlandse Antillen. Dit geldt in het bijzonder voor de uitwerking van het vereffeningsakkoord Nederlandse Antillen 2017 en het verstrekken van een voorschot voortvloeiende uit de voorlopige eindafrekening 2018 van het werkliddepensioenfonds BES.

4.1 Curaçao, Sint Maarten en Aruba

Opdrachten

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Vanuit dit budget zijn onder meer een bijdrage aan een project ter verbetering van het ambtelijk apparaat in Curaçao en de rentesubsidie voor de Arubaleningen gefinancierd. Het budget is bij 1e en 2e suppletoire begroting aanzienlijk verlaagd vanwege een reallocatie binnen artikel 4.

Inkomensoverdrachten

Toeslagen op pensioenen Nederlandse Antillen

Conform de regeling vaste verrekenkoers pensioeninkomen voormalig Nederlands-Antilliaanse (NA) en Arubaanse pensioengerechtigden, zijn koersverschillen gecompenseerd. Het verschil tussen realisatie en budget is toegevoegd aan de wisselkoersreserve op artikel 7.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Nederland heeft vele verschillende kleine projecten ondersteund die bijdragen aan het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling. Het betreft aanvragen van niet-gouvernementele organisaties op het gebied van onderwijs, sociaal-cultureel werk en dergelijke.

Bijdragen aan medeoverheden

Bijdrage landen

De uitgaven zijn begroot, echter de middelen zijn onvoldoende om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. In 2018 zijn de directe gevolgen van de uitwerking van het vereffeningsakkoord Nederlandse Antillen 2017 zijn met de betaling in 2018 van de vorderingen aan Sint Maarten en Curaçao uit het solidariteitsfonds (€ 2,4 mln.) afgewikkeld. Dit bedrag is met de 2e suppletoire begroting door Hoofdstuk VII bijgedragen. Curaçao heeft een bijdrage van ruim € 0,3 mln. gekregen voor het inschakelen van het UNDP bij het uitvoeren van het urgentieprogramma nationaal ontwikkelingsplan Curaçao. Daarnaast is ruim € 0,1 mln. ter beschikking gesteld aan Sint Maarten voor de oprichting van de Integriteitskamer.

4.2 Caribisch Nederland

Subsidies

Subsidies Caribisch Nederland

Het grootste deel is besteed aan subsidies aan UNICEF voor analyse van de kinderrechtsituatie en verbetering van de kinderrechten. Ruim € 0,15 mln. is besteed aan de Stichting WeConnect voor onder meer het organiseren van informatie- en wervingsbijeenkomsten voor het Talent Ontwikkel Programma (TOP).

Opdrachten

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

BZK organiseert op Bonaire het Talent Ontwikkel Programma (TOP). In 2018 is op Bonaire het Talent Ontwikkelprogramma (TOP) uitgevoerd. Het betreft een bottom-up programma, gericht op de lokale professionals, waar ambtelijk vakmanschap en persoonlijke ontwikkeling centraal staan. Het programma voor ambtenaren is in 2018 uitgegroeid tot ongeveer 50 deelnemers. Met deze initiatieven is een netwerk van jonge ambtelijke professionals ontstaan. Dit moet leiden tot een nieuwe generatie ambtenaren en bestuurders die de toekomst van Bonaire verder vormgeven. De administratieve correctie van een onterecht openstaande intracomptabele vordering op de openbare lichamen leidt tot een artikelbelasting van € 2,4 mln.

Inkomensoverdrachten

Pensioenen en uitkeringen Politieke ambtsdragers

Uit deze middelen worden de rechtspositionele regelingen van (voormalige) politieke ambtsdragers gefinancierd.

De Stichting Pensioenfonds Caribisch Nederland (PCN) heeft in 2018 in totaal een bedrag van \$ 26 mln. (bijna € 22 mln.) ontvangen. Deze bijdrage vloeit voort uit de in mei 2018 getekende overeenkomst met PCN ter versterking van het pensioenfonds voor Caribisch Nederland. Het kabinet voelt zich als overheidswerkgever verantwoordelijk voor de pensioenen van de ambtenaren in dienst van de Rijksdienst Caribisch Nederland, de Openbare Lichamen en scholen en zorginstellingen in Caribisch Nederland. De middelen zijn op grond van een interdepartementale afspraak bij tweede suppletoire begrotingswet toegevoegd aan het begrotingshoofdstuk van Koninkrijksrelaties.

Uit de voorlopige eindafrekening van het Werkliedenpensioenfonds dat beheerd wordt door het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC), blijkt dat er een tekort is ontstaan bij APC ten aanzien van werklieden afkomstig uit Bonaire, Saba en Sint Eustatius. De verantwoordelijkheid voor deze pensioenuitkeringen ligt op grond van afspraken bij de ontmanteling van de Nederlandse Antillen bij Nederland. Eind 2018 is daarom een voorschot verstrekt aan APC ter grootte van € 2,1 mln.

Bijdragen aan medeoverheden

Bijzondere uitkering sociaaleconomische initiatieven

Vanuit het tijdelijk «**Besluit bijzondere uitkeringen integrale projecten BES**» zijn ook in 2018 projecten van de openbare lichamen ondersteund met de doelstelling om de leefbaarheid, re-integratie naar duurzaam betaald werk en het bevorderen van de maatschappelijke participatie te verbeteren voor de inwoners van Caribisch Nederland. Het gaat bij dit besluit om een bundeling van middelen vanuit BZK, VWS en SZW. In dit verband zijn de zogenaamde SVB-middelen (€ 1,829 mln. voor 2018) uit de boedelscheiding na 10-10-2010 bij tweede suppletore begrotingswet toegevoegd voor deze sociaaleconomische initiatieven in Caribisch Nederland.

In 2018 is voor het eerst gewerkt met een programmaplan voor Bonaire en Sint Eustatius om de integrale aanpak extra te bevorderen. Voor Saba geldt dat in 2017 een deel van de integrale middelen is overgeheveld naar de vrije uitkering. Het openbaar lichaam Saba wordt hiermee beloond en heeft verantwoordelijkheid gekregen om zelf invulling te geven aan sociaaleconomische initiatieven.

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Sint Eustatius heeft een vergoeding ontvangen voor de kosten en salarissen van de regeringscommissaris, zijn plaatsvervanger en zijn adviseur. Saba heeft een bijdrage gekregen voor verbetering van de kinderrechten.

Bijdrage aan agentschappen

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Via het Rijksvastgoedbedrijf zijn enkele monumentale gebouwen op Sint Eustatius van noodzakelijk onderhoud voorzien en zijn noodzakelijke voorzieningen getroffen voor het handhaven van de veiligheid op de klif onder Fort Oranje in Sint Eustatius, waaronder het plaatsen van hekwerk. Het Rijksvastgoedbedrijf heeft deze kosten voorgeschoten en is daarvoor achteraf gecompenseerd vanuit het begrotingshoofdstuk Koninkrijksrelaties. Andere uitgaven in relatie tot noodhulp en wederopbouw – ook ten aanzien van monumentale gebouwen – worden verantwoord vanuit artikel 8.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

In 2017 heeft de jaarlijkse bijeenkomst van ombudsmannen in het Koninkrijk plaatsgevonden op Bonaire. De ombudsman is hier achteraf in 2018 voor gecompenseerd door middel van een incidentele bijdrage.

Ontvangsten

Het grootste deel bestaat uit rente en aflossingen m.b.t. leningen die via de Nederlandse Investerings- en Ontwikkelingsbank aan Aruba zijn verstrekt.

Tevens is de 2^e tranche van de middelen die overblijven van het ontwikkelingsfonds Fondo Desaroyo Aruba (FDA) ad € 2,4 mln. ontvangen.

Artikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

A Algemene doelstelling

Houdbare overheidsfinanciën door uitvoering van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft). De staatsschuld van de landen van het Koninkrijk wordt beheerst. Afspraken omtrent schuldsanering naar aanleiding van de nieuwe staatkundige structuur worden uitgevoerd. Nieuwe schulden zijn mogelijk indien aan de voorwaarden van de Rft wordt voldaan. De Staat der Nederlanden heeft een verplicht lopende inschrijving indien naar het oordeel van het College financieel toezicht (Cft) aan de eisen van de Rft is voldaan.

B Rol en verantwoordelijkheid

Het financieel toezicht wordt uitgeoefend door de Rijksministerraad. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor het ordelijk en tijdig verlenen van de opdracht tot inschrijving op leningen van Curaçao en Sint Maarten aan het Agentschap van het Ministerie van Financiën, wanneer is voldaan aan de voorwaarden uit de Rijkswet financieel toezicht. De Minister van BZK is verantwoordelijk voor het monitoren van tijdige rentebetalingen en aflossingen op verleende leningen door de betreffende landen, en eventuele escalatie daarop.

C Beleidsconclusies

Er hebben zich geen wijzigingen voorgedaan.

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen (bedragen x € 1.000)								
Art.nr.	Verplichtingen:					Realisatie	Vastgestelde	Verschil
		2014	2015	2016	2017	2018	begroting	2018
	Uitgaven:	0	0	29.702	38.773	0	0	0
5.1	Schuldsanering landen Curaçao en Sint Maarten	0	0	149.929	186.981	172.432	172.431	1
	Leningen	0	0	149.929	186.981	172.432	172.431	1
	Schuldsanering	0	0	149.929	186.981	172.432	172.431	1
5.2	Leningen en/of garanties landen Curaçao, Sint Maarten en Aruba	0	0	29.702	38.773	0	0	0
	Leningen	0	0	29.702	38.773	0	0	0
	Lopende inschrijving Curaçao en Sint Maarten	0	0	29.702	38.773	0	0	0
	Ontvangsten:	0	0	42.245	41.563	40.380	37.721	2.659

E Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

5.1 Schuldsanering landen Curaçao en Sint Maarten

Leningen

Schuldsanering

Dit betreft de sanering van de schuld omvang van het Land en de eilandgebieden Curaçao en Sint Maarten. De schuld omvang is van 31 december 2005, die bestaat uit openbare en onderhandse geldleningen die zijn aangegaan jegens derden buiten de desbetreffende collectieve sector (inclusief de leningen die jegens Nederland zijn aangegaan).

5.2 Leningen en/of garanties landen Curaçao, Sint Maarten en Aruba

Leningen

Curaçao en Sint Maarten

In 2018 zijn geen leningen aan Curaçao en Sint Maarten verstrekt in het kader van de lopende inschrijving.

Ontvangsten

De reguliere rente en aflossingen op leningen aan Curaçao en Sint Maarten worden hier verantwoord. Vanwege wisselkoerseffect in 2018 is bij Slotwet de ontvangstenraming verhoogd. De wisselkoersmeevaller is ten gunste gekomen van de wisselkoersreserve.

Artikel 8. Noodhulp en wederopbouw bovenwindse eilanden

A Algemene doelstelling

Het coördineren van de wederopbouw van Saba en Sint Eustatius, en van de Nederlandse bijdrage aan de wederopbouw van Sint Maarten, naar aanleiding van de schade veroorzaakt door de orkanen Irma en Maria.

B Rol en verantwoordelijkheid

In september 2017 hebben de orkanen Irma en Maria een spoor van verwoesting getrokken over het Caribisch gebied. Binnen het Koninkrijk zijn de openbare lichamen Saba en Sint Eustatius en het land Sint Maarten getroffen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) coördineert de Rijksbrede aanpak van de wederopbouwfase op de eilanden Saba en Sint Eustatius en levert via de Wereldbank financiële middelen voor de wederopbouw van Sint Maarten. Daarnaast ondersteunt BZK de openbare lichamen financieel voor de wederopbouw. Zo helpt het ministerie bij het herstel en orkaanbestendig maken van de woningen op Sint Eustatius en Saba. Ook zijn op Sint Eustatius werkzaamheden gestart om de eroderende klif waar Fort Oranje op staat te herstellen.

De wederopbouw wordt gecoördineerd door BZK, maar daarnaast het zijn ook de Ministeries van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW), Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Infrastructuur en Waterstaat (IenW) betrokken bij de wederopbouw voor onder andere het herstel van schoolgebouwen en infrastructuur. De middelen voor deze projecten staan op de begrotingen van de ministeries van BZK, OCW, EZK en IenW.

BZK financiert een deel van de kosten van wederopbouw van Sint Maarten. Middels het wederopbouwfonds draagt het ministerie tot 2021 bij. Deze bijdrage is verbonden aan de politieke voorwaarden waarmee Sint Maarten akkoord is gegaan, namelijk het instellen van een integriteitskamer en het versterken van het grenstoezicht. Nederland zal gedurende de wederopbouw strikt toezien op de naleving van de voorwaarden.

Het hoofdspoor voor de wederopbouw van Sint Maarten loopt via de Wereldbank waar een trustfund is opgericht. Dit trustfund wordt beheerd door een stuurgroep waarin Nederland samen met Sint Maarten zitting heeft. Prioriteiten voor Nederland zijn economische ontwikkeling en bereikbaarheid, de afvalproblematiek en goed bestuur. Daarnaast zal Nederland buiten het trustfund ook directe steun leveren voor de wederopbouw van Sint Maarten. Het gaat hier bijvoorbeeld om kosten op het gebied van rechtshandhaving (detentie, politie en grenstoezicht). In eerder stadium heeft Nederland direct bijgedragen aan noodhulp voor Sint Maarten en aan enige projecten in de overgangsfase in afwachting van het operationeel worden van het trustfund.

C Beleidsconclusies

In 2018 was de wederopbouw van Saba en Sint Eustatius in volle gang. Voor de wederopbouw van beide eilanden is een totaalbedrag van € 67 mln. beschikbaar gesteld. Via verscheidene bijzondere uitkeringen zijn middelen aan de Openbare Lichamen verstrekt, ter besteding aan verschillende wederopbouwprojecten. Na een grondige voorbereidingsfase zijn projecten als herstel van de wegen, de aanpak van erosie en

herstel van de huizen en scholen in volle gang, zodat de eilandbewoners zo goed mogelijk geholpen zijn bij het oppakken van hun dagelijks leven.

In het trustfonds bij de Wereldbank zijn in 2018 twee tranches van € 112 mln. en € 150 mln. gestort. Hiermee wordt onder andere het oude ziekenhuis gerepareerd voor de duur van de bouw van het nieuwe ziekenhuis, bijgedragen aan het orkaanbestendig maken van het nieuwe ziekenhuis, daken hersteld, een leenfaciliteit voor het lokale midden en kleinbedrijf opgezet en de afvalproblematiek aangepakt.

Van de € 550 mln. die het kabinet heeft gereserveerd voor de wederopbouw van Sint Maarten, wordt ongeveer € 80 mln. niet via het trustfonds, maar als «directe steun» verstrekt. Hieronder valt een bijdrage aan de twee politieke voorwaarden die Nederland verbond aan het beschikbaar stellen van de € 550 mln.: de inrichting van de Integriteitskamer en de versterking van het grenstoezicht. Verder wordt met de directe steun onder andere de versterking van de rechtshandhaving (detentie en Korps Politie Sint Maarten), technische assistentie (onder andere rond de afvalproblematiek) en het betrekken van bedrijven uit het Koninkrijk bij de wederopbouw gefinancierd.

Naast de tranches die in het trustfonds zijn gestort is in 2018 tweemaal liquiditeitssteun verstrekt aan Sint Maarten. Beide bedragen zijn betaald uit de middelen voor wederopbouw Sint Maarten.

De Kamer is over de voortgang van de wederopbouw gedetailleerd geïnformeerd in een brief d.d. 18 december 2018 ([Kamerstukken II 2018/19 34 773, nr. 17](#)).

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8 Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse Eilanden (bedragen x € 1.000)								
Art.nr.	Verplichtingen:					Realisatie	Vastgestelde	Verschil
		2014	2015	2016	2017	2018	begroting	2018
	0	0	0	28.103	331.958	0	331.958	
	Uitgaven:	0	0	0	21.491	338.226	0	338.226
8.1	Wederopbouw	0	0	0	0	319.304	0	319.304
	Opdrachten	0	0	0	0	134	0	134
	Wederopbouw op Sint Maarten	0	0	0	0	134	0	134
	Bijdragen aan medeoverheden	0	0	0	0	11.842	0	11.842
	KPSM	0	0	0	0	3.358	0	3.358
	Wederopbouw op Sint Eustatius	0	0	0	0	3.463	0	3.463
	Wederopbouw op Sint Maarten	0	0	0	0	250	0	250
	Wederopbouw op Saba	0	0	0	0	3.861	0	3.861
	Grenstoezicht Sint Maarten	0	0	0	0	910	0	910

					Realisatie	Vastgestelde	Verschil
	2014	2015	2016	2017	2018	begroting	2018
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	0	0	0	0	268.749	0	268.749
Wederopbouw op Sint Maarten	0	0	0	0	6.748	0	6.748
Wereldbank	0	0	0	0	262.001	0	262.001
Leningen	0	0	0	0	38.579	0	38.579
Liquiditeitssteun Sint Maarten	0	0	0	0	38.579	0	38.579
8.2 Noodhulp	0	0	0	21.491	18.922	0	18.922
Opdrachten	0	0	0	6.861	425	0	425
Noodhulp	0	0	0	6.861	425	0	425
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	0	0	0	0	1.617	0	1.617
Noodhulp op Sint Maarten	0	0	0	0	33	0	33
Noodhulp op Sint Eustatius en Saba	0	0	0	0	1.584	0	1.584
Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	0	0	0	14.630	16.880	0	16.880
Ministerie van I&W	0	0	0	6.350	0	0	0
Ministerie van Defensie	0	0	0	0	16.837	0	16.837
Ministerie van VWS	0	0	0	1.682	0	0	0
Ministerie van JenV	0	0	0	5.444	43	0	43
Ministerie van OCW	0	0	0	836	0	0	0
Ministerie van BZ	0	0	0	318	0	0	0
Ontvangsten:	0	0	0	0	1.467	0	1.467

E Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

In 2018 zijn de middelen van de Aanvullende Post aan artikel 8 toegevoegd.

8.1 Wederopbouw

De resterende middelen uit 2017 zijn doorgeschoven naar 2018. Vanaf de Aanvullende Post zijn gedurende 2018 middelen overgeheveld naar dit artikel. De overgebleven middelen van 2018 schuiven door naar 2019.

Opdrachten

Wederopbouw op Sint Maarten

Dit betreft opdrachten voor technische assistentie door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten International (VNG I), het vervoer van brandweermateriaal en advies bij oplossing afvalproblematiek.

Bijdragen aan medeoverheden

Korps Politie Sint Maarten (KPSM)

Het Korps Politie Sint Maarten wordt sinds orkaan Irma ondersteund middels financiering uit directe steun. Zo heeft het politiekorps politie-voertuigen en uniformen aangeschaft en een nieuwe meldkamer betrokken. Deze meldkamer is medio december 2018 officieel geopend. Hij is orkaanbestendig en biedt voor het eerst gezamenlijke huisvesting aan de drie hulpdiensten (politie, brandweer en ambulance).

Wederopbouw Saba en Sint Eustatius

In 2018 is de wederopbouw ter hand genomen. Op beide eilanden zijn verscheidene wederopbouwprojecten voorbereid en gestart om het dagelijks leven van de inwoners zo goed mogelijk te herstellen. Zo is er op beide eilanden hard gewerkt aan het herstel van de openbare ruimte, onroerende zaken en natuur en milieu. Het overgrote deel van de projecten loopt nog. Op Sint Eustatius is onderzoek gedaan naar de erosie van het eiland en is begonnen aan de stabilisering van de klif onder Fort Oranje.

Grenstoezicht Sint Maarten

Ter versterking van het grenstoezicht is een onderlinge regeling opgesteld tussen Nederland en Sint Maarten voor een periode van twee jaar. Op basis van de regeling is met alle betrokken diensten en ministeries van Sint Maarten en Nederland een plan van aanpak opgesteld (april 2018) en is er op basis van een bestedingsplan geld beschikbaar gesteld aan Sint Maarten.

Bijdragen aan (inter)nationale organisaties

Wederopbouw op Sint Maarten

Na de noodhulpfase voor de Bovenwindse Eilanden en in aanloop naar het operationeel worden van het trustfonds bij de Wereldbank verleende Nederland bijna € 7 mln. aan steun voor zogeheten «early recovery»-projecten, voornamelijk uitgevoerd door lokale niet-gouvernementele organisaties. De brief aan de Tweede Kamer van d.d. 18 december 2018 ([Kamerstukken II 2018/19, 34 773, nr. 17](#)) bevat gedetailleerde informatie over de uitvoering van deze projecten.

Wereldbank

Vanuit het trustfonds bij de Wereldbank wordt onder andere het oude ziekenhuis gerepareerd voor de duur van de bouw van het nieuwe ziekenhuis, bijgedragen aan het orkaanbestendig maken van het nieuwe ziekenhuis, daken hersteld, een leenfaciliteit voor het lokale midden en kleinbedrijf opgezet en de afvalproblematiek aangepakt.

Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken

Sint Maarten

De slecht onderhouden gevangenis Pointe Blanche is door orkaan Irma beschadigd geraakt. Vanuit directe steun is bijstand gefinancierd voor de bewaking van de buitenring van de gevangenis, ondersteuning bij het opstellen van een plan van aanpak en het (tijdelijk) overplaatsen van gedetineerden. Ten behoeve van deze bijstand is bij 2^e suppletoire begroting 2018 budget overgeheveld naar het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV).

Daarnaast levert de Nationale Politie tijdelijk 34 fte. aan personele bijstand en opleiders aan het Korps Politie Sint Maarten. Door de bijstand van Nederlandse politieagenten heeft het korps gelegenheid het eigen (nieuwe) personeel op te leiden. Ten behoeve van deze bijstand is bij 2^e suppletoire begroting 2018 budget overgeheveld naar JenV.

Leningen

Liquiditeitssteun Sint Maarten

In 2018 is tweemaal liquiditeitssteun verstrekt aan Sint Maarten: voor het jaar 2017 is € 22,8 mln. verstrekt en voor het eerste kwartaal van 2018 (€ 15,3 mln.). Beide bedragen zijn verstrekt in de vorm van een renteloze lening met een termijn van 30 jaar en zijn betaald uit de middelen voor wederopbouw Sint Maarten.

8.2 Noodhulp

Vanuit 2017 zijn de resterende middelen aan 2018 toegevoegd, het saldo over 2018 (uitgaven en ontvangsten) komt ten gunste van het generale beeld.

Opdrachten

In het kader van de noodhulp zijn diverse opdrachten verstrekt zoals ten behoeve van ondersteund ambulance personeel, contra-expertise bij inschatten veiligheidsrisico's, en het herstel van het hekwerk op de klif onder Fort Oranje van Sint Eustatius.

Bijdragen (inter)nationale organisaties

Sint Eustatius

Er is een bijdrage beschikbaar gesteld voor het herstel van woningen en het opknappen van de zeehavenboot de Waterman.

Saba

Er is een bijdrage ter beschikking gesteld voor bouwmaterialen, schoonmaken van wegen, alternatieve huisvesting, noodreparaties aan de haven en de waterfabriek, en herstel van gebouwen.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Voor het overgrote deel hebben deze uitgaven betrekking op de uitgaven die Defensie heeft gedaan in het kader van verlenen van noodhulp.

Ontvangsten

Dit betreft EU-subsidie op nacalculatiebasis voor een vijftal projecten in het kader van de noodhulp. De bedragen zijn door BZK voorgefinancierd. Bij het vaststellen van de begroting was het nog duidelijk of het mogelijk was om EU-subsidie te ontvangen. Daarnaast heeft JenV een noodhulpbedrag gerestitueerd ad € 0,56 mln.

6. NIET-BELEIDSARTIKELEN

Artikel 6. Apparaat

Op dit artikel worden alle personele en materiële uitgaven en ontvangsten van de onder deze begroting vallende onderdelen gepresenteerd. Vanaf 2016 worden de apparaatskosten voor de ambtenaren op het departement verantwoord op begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

A Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van artikel 6 Apparaat (bedragen x € 1.000)								
Art.nr.	Verplichtingen:					Realisatie	Vastgestelde	Verschil
		2014	2015	2016	2017	2018	begroting	2018
	Verplichtingen:	0	0	21.176	21.660	24.918	21.059	3.859
	Uitgaven:	0	0	21.310	20.556	24.972	21.059	3.913
6.1	Apparaat	0	0	21.310	20.556	24.972	21.059	3.913
	Personele uitgaven	0	0	10.696	11.709	13.092	12.831	261
	waarvan: Eigen personeel	0	0	9.972	10.429	11.908	12.597	- 689
	waarvan: Externe inhuur	0	0	724	1.277	1.184	234	950
	waarvan: Overig personeel	0	0	0	3	0	0	0
	Materiële uitgaven	0	0	10.614	8.847	11.880	8.228	3.652
	waarvan: Overig materieel	0	0	10.614	8.847	11.880	8.228	3.652
	Ontvangsten:	0	0	912	747	1.452	0	1.452

B Toelichting op de financiële instrumenten

De apparaatsuitgaven voor het Shared Service Organisatie Caribisch Nederland (SSO-CN), het College Financieel Toezicht (CFT), Rijksvertegenwoordiger en de Vertegenwoordigingen van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten (VNACS) worden verantwoord op dit artikel. Voor de ondersteuning van de regeringscommissaris op Sint Eustatius zijn bij 1e suppletoire begroting extra middelen aan dit artikel toegevoegd.

Personele uitgaven en materiële uitgaven

Dit betreft de personele en materiële uitgaven van voornamelijk het SSO-CN. De bijdrage van het Ministerie van Financiën, voor de Belastingdienst en de aangesloten agentschappen, wordt jaarlijks aan de begroting van Koninkrijksrelaties toegevoegd. Bij tweede suppletoire begroting 2018 zijn extra middelen toegevoegd voor het vervangen van oude hardware, dat nodig bleek te zijn om de onvolkomenheid op de informatiebeveiliging SSO-CN aan te pakken.

Een deel van de uitgaven hangt samen met de ontwikkeling van de wisselkoers. Bij voorjaarsnota 2017 zijn de budgetten gecompenseerd voor de geschatte wisselkoersimpact. Bij Slotwet zijn de budgetten gecorrigeerd op basis van daadwerkelijke wisselkoersimpact. Vanwege

het negatieve effect zijn er middelen aan de wisselkoersreserve onttrokken.

Ontvangsten

Het betreffen diverse ontvangsten van het SSO-CN.

Artikel 7. Nominaal en onvoorzien

A Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen artikel 7 nominaal en onvoorzien ((bedragen x € 1.000)							
Art.nr.	Verplichtingen:	Realisatie				Vastgestelde	Verschil
		2014	2015	2016	2017	begroting	2018
		0	0	0	0	874	- 874
	Uitgaven:	0	0	0	0	874	- 874
7.1	Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Programma	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Apparaat	0	0	0	0	0	0
7.2	Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Programma	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Apparaat	0	0	0	0	0	0
7.3	Onvoorzien	0	0	0	0	738	- 738
7.4	Wisselkoersreserve	0	0	0	0	136	- 136
	Ontvangsten:	0	0	0	0	0	0

B Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

7.3 Onvoorzien

Het budget op het artikel 7.3 Onvoorzien is bij 2^e supplettoire begroting 2018 toegevoegd aan diverse artikelen binnen de begroting.

7.4 Wisselkoersreserve

Voor het meerjarig opvangen van valutaschommelingen is voor Hoofdstuk IV (Koninkrijksrelaties) en het BES-fonds een wisselkoersreserve ingesteld op dit artikel.

Bij Slotwet 2018 is de daadwerkelijke wisselkoersimpact berekend en zijn de verschillen met de compensatie bij voorjaarsnota 2018 gecorrigeerd. De wisselkoersreserve in 2019 bedraagt circa € 7,9 mln. t.o.v. 6,4 mln. aan het begin van 2018.

7. BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF VAN KONINKRIJKSRELATIES (IV)

Paragraaf 1 – uitzonderingsrapportage voor de vier verplichte onderdelen:

1. Rechtmatigheid

Overschrijding(en) rapporteringstolerantie(s) fouten en onzekerheden

Uit de controle door de Auditdienst Rijk over 2018 is gebleken dat er geen fouten en onzekerheden zijn op artikelen van het hoofdstuk Koninkrijksrelaties (IV) die gerapporteerd moeten worden.

2. Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

3. Financieel- en materieel beheer

Voor het financieel- en materieel beheer wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

4. Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Voor overige aspecten van de bedrijfsvoering wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Paragraaf 2 – Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Voor de rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Paragraaf 3 – Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Voor de belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

C. BELEIDSVERSLAG BES-FONDS

8. BELEIDSPRIORITEITEN

Het BES-fonds is een beleidsarm fonds waaruit aan de eilanden van Caribisch Nederland een vrije uitkering wordt versterkt. Deze uitkering moet de eilanden in staat stellen hun taken uit te voeren.

9. BELEIDSARTIKEL

Artikel 1. BES-fonds

A Algemene doelstelling

Via het BES-fonds wordt bewerkstelligd dat de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba middelen krijgen toebedeeld om de tussen het Rijk en de eilanden overeengekomen taakverdeling van de eilanden naar behoren uit te voeren.

B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor de bestuurlijke en financiële verhouding met de eilanden en in die hoedanigheid voor het BES-fonds. Als fondsbeheerder draagt hij zorg voor een adequate omvang van het fonds in relatie tot de overeengekomen taakverdeling tussen Nederland en de openbare lichamen. De openbare lichamen zijn autonoom in de besteding van de vrije uitkering; dat wil zeggen dat de openbare lichamen zelf mogen bepalen welke taken en activiteiten zij bekostigen uit de algemene middelen van de vrije uitkering. Dit uitgangspunt laat onverlet dat de openbare lichamen bepaalde wettelijke taken en activiteiten dienen uit te voeren waarbij zij voor de bekostiging op de algemene middelen zijn aangewezen.

Omdat de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ook een coördinerende taak vervult als schakel tussen de openbare lichamen en de verschillende vakdepartementen wordt twee maal per jaar per eiland een bestuurlijk overleg georganiseerd. Deze bijeenkomsten bieden de mogelijkheid aan de besturen van Bonaire, Saba en Sint Eustatius om te overleggen met de vakdepartementen in Den Haag waarmee een goede relatie en samenwerking tussen de rijksoverheid en de drie eilandbesturen op bestuurlijk en ambtelijk niveau wordt bewerkstelligd.

De wet Financiën BES (de wet FinBES) biedt – indien nodig – instrumenten voor de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de toezichthouder, het College financieel toezicht (Cft) om corrigerend op te treden op het gebied van financiën en financieel beheer. De openbare lichamen mogen in principe alleen uitgaven doen die zijn opgenomen in een door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties goedgekeurde begroting.

C Beleidsconclusies

Het BES-fonds is een beleidsarm fonds waaruit aan de eilanden van Caribisch Nederland een vrije uitkering wordt versterkt. Deze uitkering moet de eilanden in staat stellen hun taken uit te voeren.

D Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 BES-fonds (bedragen x € 1.000)								
Art.nr.	Verplichtingen:					Realisatie	Vastgestelde	Verschil
		2014	2015	2016	2017	2018	begroting	2018
	Verplichtingen:	38.786	46.939	42.124	42.552	38.619	41.386	- 2.767
	Uitgaven:	38.686	46.586	42.124	40.985	39.047	41.386	- 2.339
1.1	BES-fonds	38.686	46.586	42.124	40.985	39.047	41.386	- 2.339
	Opdrachten	0	98	0	0	0	100	- 100
	Onderzoek	0	98	0	0	0	100	- 100
	Bijdragen aan medeoverheden	38.686	46.488	42.124	40.985	39.047	41.286	- 2.239
	Vrije uitkering	38.686	46.488	42.124	40.985	39.047	41.286	- 2.239
	Ontvangsten:	38.686	46.586	42.124	40.985	39.047	41.386	- 2.339

E Toelichting op de financiële instrumenten

Uitgaven

Bijdrage aan medeoverheden

Vrije uitkering

De vrije uitkering omvat de vrij besteedbare middelen voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba waarmee zij hun publieke taken uitvoeren. De hoogte van de vrije uitkering wordt vastgesteld in US dollars.

Het verschil tussen begroting en realisatie komt hoofdzakelijk voort uit wisselkoersmeevallers die zijn toegevoegd aan de wisselkoersreserve op artikel 7 van de begroting IV van Koninkrijksrelaties. Daarnaast zijn kleine correcties op uitkeringen uit voorgaande jaren uitbetaald en is het structurele deel van de zogenaamde integrale middelen voor Saba toegevoegd aan de vrije uitkering. De uitkering van de loon- en prijsbijstelling 2018 heeft begin 2019 plaatsgevonden.

10. BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF VAN HET BES-FONDS (H)

Paragraaf 1 – uitzonderingsrapportage voor de vier verplichte onderdelen:

1. Rechtmatigheid

Overschrijding(en) rapporteringstolerantie(s) fouten en onzekerheden

Uit de controle door de Auditdienst Rijk over 2018 is gebleken dat er geen fouten en onzekerheden zijn op artikelen van het BES-Fonds (H) die gerapporteerd moeten worden.

2. Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Er zijn geen bijzonderheden te melden.

3. Financieel- en materieel beheer

Voor het financieel- en materieel beheer wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

4. Overige aspecten van de bedrijfsvoering

Voor overige aspecten van de bedrijfsvoering wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Paragraaf 2 – Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

Voor de rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringparagraaf van het jaarverslag in begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Paragraaf 3 – Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

Voor de belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering wordt u verwezen naar de bedrijfsvoeringsparagraaf in het jaarverslag van begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

D. JAARREKENING KONINKRIJKSRELATIES

11. DE VERANTWOORDINGSSTAAT

Verantwoordingsstaat 2018 van Koninkrijksrelaties (IV) (bedragen x € 1.000)										
Art.	Omschrijving	- 1 -			- 2 -			3=(2-1)		
		Vastgestelde begroting			Realisatie			Verschil realisatie en vastgestelde begroting		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Ontvangsten	
	Totaal	73.655	246.086	41.670	434.458	625.079	53.814	360.803	378.993	12.144
Beleidsartikelen										
1	Waarborgfunctie	40.717	40.717	0	27.795	45.772	3.952	- 12.922	5.055	3.952
4	Bevorderen sociaaleconomische structuur	11.005	11.005	3.949	49.787	43.677	6.563	38.782	32.672	2.614
5	Schuldсанering//lopende inschrijving/leningen	0	172.431	37.721	0	172.432	40.380	0	1	2.659
8	Noodhulp en Wederopbouw Bovenwindse eilanden	0	0	0	331.958	338.226	1.467	331.958	338.226	1.467
Niet beleidsartikelen										
6	Apparaat	21.059	21.059	0	24.918	24.972	1.452	3.859	3.913	1.452
7	Nominaal en onvoorzien	874	874	0	0	0	0	- 874	- 874	0

12. DE SALDIBALANS PER 31 DECEMBER 2018 VAN KONINK- RIJKSRELATIES (IV)

(bedragen x € 1.000)					
Activa	31-12-2018	31-12-2017	Passiva	31-12-2018	31-12-2017
Intra-comptabele posten					
1) Uitgaven ten laste van de begroting	625.079	359.001	2) Ontvangsten ten gunste van de begroting	53.814	59.059
3) Liquide middelen	94.024	64.966			
4) Rekening-courant Rijkshoofd-boekhouding	0	0	4a) Rekening-courant Rijkshoofd-boekhouding	666.261	369.328
5) Rekening-courant RHB Begrotingsreserve	0	0	5a) Begrotingsreserves	0	0
6) Vorderingen buiten begrotingsverband	1.620	5.144	7) Schulden buiten begrotingsverband	648	724
8) Kas-transverschillen	0	0			
Subtotaal intra-comptabel	720.723	429.111	Subtotaal intra-comptabel	720.723	429.111
Extra-comptabele posten					
9) Openstaande rechten	0	0	9a) Tegenrekening openstaande rechten	0	0
10) Vorderingen	1.244.528	1.218.667	10a) Tegenrekening vorderingen	1.244.528	1.218.667
11a) Tegenrekening schulden	0	2.584	11) Schulden	0	2.584
12) Voorschotten	347.328	221.112	12a) Tegenrekening voorschotten	347.328	221.112
13a) Tegenrekening garantieverplichtingen	2.106	2.727	13) Garantieverplichtingen	2.106	2.727
14a) Tegenrekening andere verplichtingen	323.903	513.777	14) Andere verplichtingen	323.903	513.777
15) Deelnemingen	0	0	15a) Tegenrekening deelnemingen	0	0
Subtotaal extra-comptabel	1.917.865	1.958.867	Subtotaal extra-comptabel	1.917.865	1.958.867
Overall Totaal	2.638.588	2.387.978	Overall Totaal	2.638.588	2.387.978

TOELICHTING OP DE SALDIBALANS per 31 december 2018 HIV

Ad 1 en 2. Uitgaven en ontvangsten

Bij de begrotingsuitgaven en -ontvangsten zijn de gerealiseerde uitgaven en ontvangsten opgenomen met betrekking tot het jaar 2018 waarvoor de Rijksrekening nog niet door de Tweede Kamer is goedgekeurd.

Ad 3. Liquide middelen

De post liquide middelen is opgebouwd uit het saldo bij de banken en de contante gelden aanwezig in de kluis van de kasbeheerders. Het bedrag is als volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)
a) Vertegenwoordiging van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten ¹	3.147.750
b) College Financieel Toezicht	170.223
c) Rijksdienst Caribisch Nederland	11.963.319
d) Bank lopende inschrijving	78.742.513
Totaal	94.023.805

¹ Deze post wordt bepaald door een storting op de Maduro Curiel's Bank N.V. voor betalingen in de komende perioden voor deze kasbeheerder.

Ad 4a. Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding

Op de rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding (RHB) is de financiële verhouding met het Ministerie van Financiën weergegeven. Opgenomen zijn de bedragen conform rekening-courant afschriften en het saldobiljet van genoemd departement. De rekening-courant FIN/RHB CFT Bonaire, Saba en Sint Eustatius zijn in 2018 opgeheven. De saldi zijn gestort op de rekening-courant RHB. De volgende rekening-courantverhoudingen zijn opgenomen in de balans:

	(Bedragen in €)
a) Rekening-courant FIN/RHB	654.321.826
e) Rekening-courant FIN/RHB Bevoorschotting BES/RCN	11.938.520
Totaal	666.260.346

Ad 6. Vorderingen buiten begrotingsverband

Het bedrag aan vorderingen buiten begrotingsverband is als volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)
a) Vorderingen Kasbeheerders Rijksdiensten	887.725
b) Intra-comptabele voorschotten	434.025
c) Overige vorderingen	297.598
Totaal	1.619.348

Ad a) Vorderingen Kasbeheerders Rijksdiensten

De vorderingen van de Vertegenwoordiging van Nederland op Aruba, Curaçao en Sint Maarten, College Financieel Toezicht en de Rijksdienst Caribisch Nederland het CFT bestaan uit diverse vorderingen op ministeries en derden.

Ad b) Intra-comptabele voorschotten

Het saldo heeft betrekking op voorschotten salaris, verhuis- en studiekosten verstrekt aan uitgezonden personeel. De posten worden verrekend met het te betalen salaris.

Ad c) Overige vorderingen

Het saldo betreft een intercompany verhouding met begrotingshoofdstuk VII.

Ad 7. Schulden buiten begrotingsverband

Het bedrag aan schulden buiten begrotingsverband is als volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)
a) Schulden Kasbeheerders Rijksdiensten	647.537
Totaal	647.537

Ad a) Schulden Kasbeheerders Rijksdienst

De schulden van de Vertegenwoordiging van Nederland op Aruba, Curaçao en Sint Maarten en de RCN bestaan voornamelijk uit nog te betalen pensioenpremies en diverse af te dragen belastingen.

Ad 10. Vorderingen

Ad 10a. Tegenrekening vorderingen

Het saldo per 31 december 2018 kan als volgt worden gespecificeerd:

Artikel	Omschrijving	(Bedragen in €)
Artikel 1	Ontv. waarborgfunctie	336.183
Artikel 4	Ontv. bev.soc.econ. Structuur	10.689
Artikel 5	Ontv. Schuldsan.lop.inschr.len.	1.205.553.058
Artikel 6	Apparaat	47.772
Artikel 8	Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse Eilanden	38.579.462
Totaal		1.244.527.164

Naar ontstaansjaar

Ontstaansjaar	Stand per 1/1	Opgeboekt	Afgeboekt	Stand per 31/12
2014	1.007.880.656		- 4.376.184	1.003.504.472
2015	138.028.666		- 3.755.631	134.273.035
2016	29.701.525		0	29.701.525
2017	43.055.976		- 4.965.050	38.090.925
2018		130.965.612	- 92.008.405	38.957.207
Totaal	1.218.666.823	130.965.612	- 105.105.270	1.244.527.164

Naar de mate van opeisbaarheid van de vorderingen

	(Bedragen in €)		
	Direct opeisbaar	Op termijn opeisbaar	Totaalbedrag
a) Algemeen	394.643	0	394.643
b) Leningen; artikel 5 en 8	0	1.244.132.521	1.244.132.521
Totaal	394.643	1.244.132.521	1.244.527.164

Toelichting:

Artikel 1: waarborgfunctie

Dit betreft vorderingen voor waarborgsommen voor huur van appartementen en aansluitingen voor water en elektra (€ 0,1 mln.) van uitgezonden personeel. Daarnaast gaat het om facturen uit 2017 en 2018 die namens andere departementen bij BZK geboekt zijn, maar door derden betaald moeten worden. In 2019 wordt dit afgehandeld (€ 0,2 mln.).

Artikel 5: Schuldsanering lopende inschrijvingen / leningen

	Gehanteerde koersen ¹	Valuta	Euro
a) Lening OBNA	in €		1.340.105
b) Maatregel Tussenbalans	in €		4.598.142
c) Water- en Energiebedrijf (akte 263-JZ/1995)	AFL 0,47	10.604.148	4.983.950
d) Leningen lopende inschrijving Curaçao	in €		978.385.848
e) Leningen lopende inschrijving Sint Maarten	in €		216.245.013
Totaal			1.205.553.058

¹ De begrotingskoers in de kolom gehanteerde koersen is 0,47.

Ad a) Lening OBNA

De Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA) heeft in 2001 een aanvullende lening ontvangen ten behoeve van de financiering van een krediettranche inzake de ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen. De lening heeft een looptijd van 30 jaar en eindigt op 31 december 2030. Het rentepercentage bedraagt 2,5% en is de eerste acht jaar vrij van aflossing en rente geweest.

Ad b) Maatregel Tussenbalans

In het kader van de maatregel Tussenbalans zijn gedurende de periode 1991 tot en met 1995 diverse begrotingsleningen verstrekt aan Aruba ter financiering van projecten, waarvan een bepaald rendement verwacht mag worden. De leningen hebben een looptijd van 30 jaar, waarvan de eerste acht jaar vrij van aflossing zijn. Het jaarlijkse rentepercentage is 2,5%. In 2025 zullen de laatste aflossingen plaatsvinden.

Ad c) Water- en Energiebedrijf Aruba (akte 263-JZ/1995)

Het betreft een begrotingslening ten behoeve van het Water- en Energiebedrijf NV gevestigd te Aruba. De lening is in 2009 verstrekt voor het aldaar verrichten van een groot aantal investeringen voor de renovatie en uitbreiding van het Water- en Energiebedrijf. Deze leningsovereenkomst is

opgesteld in Arubaanse valuta ad AFL 28 mln. (€ 10,9 mln.). Inmiddels is er op deze lening een bedrag van € 5,9 mln. afgelost. De lening heeft een looptijd tot 30 juni 2026 waarvan de eerste acht jaar vrij van aflossing zijn. Het jaarlijkse rentepercentage is 2,5%.

Ad d) Leningen lopende inschrijving Curaçao

Op 15 oktober 2010 heeft de Nederlandse Staat vijf leningen verstrekt aan het land Curaçao. De maximale looptijd van de langstlopende lening is 30 jaar.

Op 16 september 2013 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 60 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

Op 2 juni 2014 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 250 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

Op 20 februari 2015 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 267,1 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

Op 31 december 2015 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 35 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

Op 6 juni 2016 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 60 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

Op 30 november 2017 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 60 mln.) verstrekt aan het land Curaçao. Deze lening heeft een looptijd van 30 jaar.

De Rijkshoofdboekhouding van het Ministerie van Financiën voert het beheer over deze leningen, de belasting vindt evenwel plaats op Hoofdstuk IV.

Ad e) Leningen lopende inschrijving Sint Maarten

Op 21 oktober 2010 heeft de Nederlandse Staat een vijftal leningen verstrekt aan het land Sint Maarten. De maximale looptijd van de langstlopende lening is 30 jaar.

Op 12 oktober 2011 heeft de Nederlandse Staat een volgende lening verstrekt. De maximale looptijd van deze lening was 5 jaar. Op 12 oktober 2016 is deze lening (ten bedrage van ANG 26 mln.) op verzoek van Sint Maarten met 5 jaar verlengd. De looptijd is 7 jaar met een aflossing in 5 jaarlijkse termijnen startende op 12 oktober 2019. De rente is 0,5% (incl. boeterente).

Op 2 juni 2014 heeft de Nederlandse Staat drie leningen aan Sint Maarten verstrekt voor een bedrag van ANG 150 mln. Aan Sint Maarten is op 21 november 2014 eveneens een lening verstrekt van ANG 30,2 mln. De maximale looptijd van deze leningen is 30 jaar.

Op 25 augustus 2017 heeft de Nederlandse Staat een lening aan Sint Maarten verstrekt voor een bedrag van ANG 21,7 mln. Deze lening heeft een looptijd van 15 jaar.

Artikel 8: Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse Eilanden

In het kader van de wederopbouw heeft de Nederlandse Staat in 2018 twee leningen verstrekt als liquiditeitssteun voor Sint Maarten. De eerste is op 16 februari 2018 verstrekt voor een bedrag van ANG 50 mln. Deze renteloze lening heeft een looptijd van 30 jaar met jaarlijkse aflossingen van ANG 2 mln. vanaf januari 2023. De tweede is op 27 september 2018 verstrekt voor een bedrag van ANG 32,6 mln. Deze renteloze lening heeft een looptijd van 30 jaar met jaarlijkse aflossing van ANG 1,304 mln. vanaf januari 2023.

De meeste leningen worden afgesloten volgens het principe dat de gehele lening bij einddatum wordt afgelost. Sint Maarten heeft echter bij één lening aangegeven jaarlijks af te lossen. De Rijkshoofdboekhouding van het Ministerie van Financiën voert het beheer over deze leningen, de belasting vindt evenwel plaats op Hoofdstuk IV.

Ad 12. Voorschotten

ad. 12a. Tegenrekening voorschotten

De verschuiving in de jaarlagen is een correctie op tabel ontstaansjaren in de eindstanden jaarrekening 2017.

Ontstaansjaar	Stand 31.12.2017	correctie jaarlaag	Gecorr. stand 01.01.2018
2014	93.518.218,00	1.600.000	95.118.218
2015	8.721.796	- 1.600.000	7.121.796
2016	49.239.709		49.239.709
2017	69.631.621	0	69.631.621
Totaal	221.111.344	0	221.111.344

De saldi van de per 31 december 2018 openstaande voorschotten en van de in 2018 afgerekende voorschotten worden hieronder per jaar gespecificeerd:

Ontstaansjaar	Gecorr. stand 01.01.2018	verstrek 2018	afgerekend 2018	(Bedragen in €) stand 31-12-2018
2014	95.118.218		94.582.514	535.704
2015	7.121.796		1.072.200	6.049.596
2016	49.239.709		41.751.465	7.488.244
2017	69.631.621		53.980.825	15.650.796
2018	0	322.265.025	4.662.190	317.602.835
Totaal	221.111.344	322.265.025	196.049.194	347.327.175

De saldi van der per 31 december 2018 openstaande voorschotten worden hieronder per artikel gespecificeerd:

Artikel	Omschrijving artikel	Bedragen in €
1	Waarborgfunctie	21.937.814
4	Bevorderen soc. econ. struct.	40.260.408
8	Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse Eilanden	285.128.953
	Totaal openstaande voorschotten	347.327.175

Toelichting:

Artikel 1: Waarborgfunctie

De openstaande voorschotten op dit artikel betreffen voornamelijk de voorschotten verstrekt aan het Korps Landelijke Politiediensten ten behoeve van de inzet van het Recherche samenwerkingsteam (€ 18,9 mln.). De voorschotten worden in 2019 en volgende jaren afgewikkeld na ontvangst van de in de Rijksministerraad goedgekeurde jaarrekening, jaarverslag en verklaring van de externe accountant.

Artikel 4: Bevorderen sociaaleconomische structuur

Een deel van de openstaande voorschotten heeft betrekking op de bijdrage aan de openbare lichamen in het kader van regeling bijzonder uitkering integrale middelen BES (€ 21,1 mln.). Het betreft diverse projecten o.a. op het gebied van sociaal-maatschappelijk werk en sociaal-economische ontwikkeling en het bevorderen van kinderopvang. De vaststelling vindt plaats op basis van de Jaarverslagen van de openbare lichamen over het laatste jaar van uitvoering. Daarnaast staat er nog een klein deel van de verstrekte voorschotten aan de stichting Fondo Desaroyo Aruba (FDA) open (€ 4,4 mln.). In 2019 wordt deze volledig verantwoord. Ook staan er nog voorschotten open (€ 3,1 mln.) aan de stichting fonds voor sociale ontwikkeling en economische bedrijvigheid o.a. voor de bijdrage aan het riool van Bonaire. Ook staat er nog een voorschot (€ 1,9 mln.) open als onderdeel van een bijdragen aan het Openbaar Lichaam van Bonaire voor bevorderen goed bestuur en kinderrechten in Bonaire die in 2020 worden afgerekend.

Artikel 8: Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse Eilanden

Dit betreft grotendeels een deel van de 1e tranche (€ 112 mln.) en de 2^e tranche (€ 150 mln.) aan het Trustfonds van de Wereldbank ten behoeve van de wederopbouw van Sint-Maarten.

Ad 13. Garantieverplichtingen

Ad 13a. Tegenrekening garantieverplichtingen

De stand van de Garantieverplichtingen is al volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)	
Verplichtingen per 1/1	2.726.200	
Aangegane garantieverplichtingen in 2018 incl. neg. bijstellingen	0	+/-
	2.726.200	
Tot betaling gekomen in 2018	0	
Negatieve bijstellingen verplichtingen uit eerdere begrotingsjaren	620.226	-/-
	2.105.974	

Toelichting:

1. Garantie Atradius

De garantieverplichting (€ 0,2 mln.) op de leningen die door Atradius verstrekt zijn, hebben betrekking op een overeenkomst van het Rijk voor het garant staan van Nederland voor de aflossing en rente van deze leningen door het Land Aruba. Tot op heden is er geen beroep gedaan op deze garantstelling. Aruba betaalt consequent en de garantie loopt contractueel in 2019 af.

2. Bankgarantie Europese Commissie ten behoeve van Bonaire

Alleen de garantie (€ 1,9 mln.) ten behoeve van de voorschotten verstrekt door de Europese Commissie voor het Bonaire riolerings- en waterzuiveringsprogramma staat nog open. Deze garantie is in 2017 verlengd tot 30 juni 2019.

Ad 14. Andere verplichtingen

Ad 14a. Tegenrekening andere verplichtingen

De stand van de openstaande verplichtingen BiBBV is al volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)	
Verplichtingen per 1/1	513.037.435	
Aangegane verplichtingen in 2018 incl. neg. bijstellingen	447.433.665	+/+
	960.471.100	
Tot betaling gekomen in 2018	625.078.903	
Negatieve bijstellingen verplichtingen uit eerdere begrotingsjaren	12.975.961	-/-
	322.416.236	

Toelichting:

De toelichting op de aangegane verplichtingen heeft betrekking op de negatieve bijstellingen die per saldo een omvang hebben van meer dan 10% en of meer dan € 0,1 mln. ten opzichte van de verplichtingenstand per 31-12-2018.

Artikel 1: Waarborgfunctie

De verplichtingenstand voor de bijdrage aan de Nationale Politie is totaal met € 11,8 mln. naar beneden bijgesteld om in overeenstemming te komen met de hoogte van de jaarlijkse bijdrage conform het jaarverslag RST 2017. Daarnaast is bij afronding van het Duradero-project de verplichting van € 0,3 mln. naar beneden bijgesteld en heeft de eindafrekening voor het bekostigen van het Voorzieningsstelsel Buitenlandtoelagen Rechtelijke Ambtenaren (VBRA) voor het jaar 2015 plaatsgevonden wat een bijstelling van € 0,2 mln. heeft opgeleverd.

Artikel 4: Bevorderen sociaaleconomische structuur

De bijdrage aan het RVB voor het jaar 2018 viel lager uit waardoor de verplichting met € 0,4 mln. naar beneden is bijgesteld.

Artikel 6: Apparaat

Met betrekking tot administratieve verlaging verrekenverplichting zijn de verplichtingen op het apparaat van Vertegenwoordiging van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten met € 0,1 mln. verlaagd.

De stand van de openstaande verplichtingen BuBBV is al volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)	
Verplichtingen per 1/1	739.013	
Aangegane verplichtingen in 2018 incl. neg. bijstellingen	747.269	+/-
	1.486.282	
Tot betaling gekomen in 2018	0	
	1.486.282	
	(Bedragen in €)	
Recapitulatie balanspost		
Verplichtingen binnen begrotingsverband	322.416.236	
Verplichtingen buiten begrotingsverband	1.486.282	+/-
	323.902.518	

Niet uit de balans blijvende verplichting

Op 16 april 2018 is tussen de Staat der Nederlanden en de Wereldbank een Administration Agreement gesloten voor de oprichting van een Trustfonds bij de Wereldbank ten behoeve van de wederopbouw activiteiten op Sint Maarten als gevolg van orkaan Irma. Nederland stelt maximaal € 470 mln. beschikbaar voor dit Trustfonds, waarbij de Wereldbank als onafhankelijk expert Sint Maarten begeleidt bij het opstellen van het integraal herstelplan (National Recovery and Resilience Plan, NRRP). Het bedrag van € 470 mln. is een maximale (politieke) toezegging en komt in delen ter beschikking (zie ook kamerbrief, kenmerk 2018-0000182402). Dit wordt in een tripartite samenwerking vormgegeven tussen Sint Maarten, de Wereldbank en Nederland, die ieder een vertegenwoordiger in de stuurgroep hebben. Deelbetalingen worden toegekend, nadat de stuurgroep voorstellen van programma's en projecten in het kader van NRRP heeft beoordeeld en goedgekeurd.

In 2018 hebben twee (deel)betalingen plaatsgevonden, te weten € 112 mln. en € 150 mln. die beide als voorschot in de voorschotadministratie zijn opgenomen. Daarnaast is na advies van het Cft besloten liquiditeitssteun te verstrekken aan Sint Maarten in de vorm van een overbruggingskrediet ter grootte van € 15,7 mln. (incl. wisselkoerseffect) welke ook ten laste is gegaan van de maximaal ter beschikking gestelde middelen van € 470 mln. Het resterende deel, te weten € 192,3 mln., is als niet uit de balans blijvende verplichting opgenomen.

E. JAARREKENING BES-FONDS

13. DE VERANTWOORDINGSSTAAT

Verantwoordingsstaat 2018 van het BES-fonds (H) (bedragen x € 1.000)									
Art.	Omschrijving	- 1 -			- 2 -			3=(2-1)	
		Vastgestelde begroting			Realisatie			Verschil realisatie en vastgestelde begroting	
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Ontvangsten
	Totaal	41.386	41.386	41.386	38.619	39.047	39.047	- 2.767	- 2.339
	Beleidsartikelen								
1	BES-Fonds	41.386	41.386	41.386	38.619	39.047	39.047	- 2.767	- 2.339

14. DE SALDIBALANS PER 31 DECEMBER 2018 VAN HET BES-FONDS (H)

(bedragen x € 1.000)					
Activa	31-12-2018	31-12-2017	Passiva	31-12-2018	31-12-2017
Intra-comptabele posten					
1) Uitgaven ten laste van de begroting	39.047	40.985	2) Ontvangsten ten gunste van de begroting	39.047	40.985
3) Liquide middelen	0	0			
4) Rekening-courant Rijkshoofd-boekhouding	0	0	4a) Rekening-courant Rijkshoofd-boekhouding	0	0
5) Tegenrekening begrotingsreserves	0	0	5a) Begrotingsreserves	0	0
6) Vorderingen buiten begrotingsverband	0	0	7) Schulden buiten begrotingsverband	0	0
8) Kas-transverschillen	0	0			
Subtotaal intra-comptabel	39.047	40.985	Subtotaal intra-comptabel	39.047	40.985
Extra-comptabele posten					
9) Openstaande rechten	0	0	9a) Tegenrekening openstaande rechten	0	0
10) Vorderingen	0	0	10a) Tegenrekening vorderingen	0	0
11a) Tegenrekening schulden	0	0	11) Schulden	0	0
12) Voorschotten	41.171	43.536	12a) Tegenrekening voorschotten	41.171	43.536
13a) Tegenrekening garantieverplichtingen	0	0	13) Garantieverplichtingen	0	0
14a) Tegenrekening andere verplichtingen	1.140	1.567	14) Andere verplichtingen	1.140	1.567
15) Deelnemingen	0	0	15a) Tegenrekening deelnemingen	0	0
Subtotaal extra-comptabel	42.311	45.103	Subtotaal extra-comptabel	42.311	45.103
Overall Totaal	81.358	86.088	Overall Totaal	81.358	86.088

TOELICHTING OP DE SALDIBALANS per 31 december 2018 H64 (H)

Ad 1 en 2. Uitgaven en ontvangsten

Bij de begrotingsuitgaven en -ontvangsten zijn de gerealiseerde uitgaven en ontvangsten opgenomen met betrekking tot het jaar 2018 waarvoor de Rijksrekening nog niet door de Tweede Kamer is goedgekeurd.

Ad 4a. Rekening courant Rijkshoofdboekhouding

Op de rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding (RHB) is de financiële verhouding met het Ministerie van Financiën weergegeven. Opgenomen zijn de bedragen conform rekening-courant afschriften en het saldobiljet van genoemd departement.

	(Bedragen in €)
a) Rekening-courant FIN/RHB	0
Totaal	0

Ad 12. Voorschotten

Ad. 12a. Tegenrekening voorschotten

De saldi van de per 31 december 2018 openstaande voorschotten en van de in 2018 afgerekende voorschotten worden hieronder per jaar gespecificeerd:

	(Bedragen in €)			
Ontstaansjaar	stand 1-1-2018	verstrekt 2018	afgerekend 2018	stand 31-12-2018
2014	1.032.682		0	1.032.682
2015	657.661		0	657.661
2016	833.223		0	833.223
2017	41.012.425		41.012.425	0
2018	0	38.647.068		38.647.068
	43.535.991	38.647.068	41.012.425	41.170.634

De saldi van der per 31 december 2018 openstaande voorschotten worden hieronder per artikel gespecificeerd:

Artikel	Omschrijving	(Bedragen in €)
1	BES-Fonds	41.170.634
Totaal		41.170.634

Toelichting:

Artikel 1: BES-fonds

Het BES-fonds is een begrotingsfonds. De openbare lichamen BES ontvangen deze middelen van het Rijk om de overeengekomen taken uit te voeren (vergelijkbaar met het gemeentefonds). Het openstaand saldo heeft voor het grootste deel betrekking op in 2018 verstrekte voorschotten aan Bonaire (€ 21,9 mln.), Sint-Eustatius (€ 8,8 mln.) en Saba (€ 7,8 mln.) inzake de vrije uitkeringen.

Ad 14. Andere verplichtingen

Ad. 14a. Tegenrekening andere verplichtingen

De stand van de openstaande verplichtingen BiBBV is al volgt opgebouwd:

	(Bedragen in €)	
Verplichtingen per 1/1	1.566.656	
Aangegane verplichtingen in het verslagjaar incl. neg. bijstellingen	40.185.493	+/+
	41.752.149	
Tot betaling gekomen in 2018	39.046.146	
Negatieve bijstellingen verplichtingen uit eerdere begrotingsjaren	1.566.656	
	1.139.347	-/-

Toelichting:

De toelichting op de aangegane verplichtingen heeft betrekking op de negatieve bijstellingen die per saldo een omvang hebben van meer dan 10% en of meer dan € 0,1 mln. ten opzichte van de verplichtingenstand per 31-12-2016.

Artikel 1: BES-fonds

Dit betreft de afboeking (€ 1,6 mln.) van de opstaande verplichtingen aan de Openbare Lichamen uit het jaar 2017. De afwikkeling van deze posten (vordering op de Openbare lichamen op de begroting van Koninkrijksrelaties) is meegenomen in een nieuwe verplichting voor 2018.

F. BIJLAGEN

15. AFGEROND EVALUATIE- EN OVERIG ONDERZOEK KONINKRIJKSRELATIES

Artikel-nummer en naam	Titel, onderwerp	Jaar van afronding
1. Waarborgfunctie: rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur		
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
	Doorlichting van beleidsartikel 1 van het begrotingshoofdstuk V Koninkrijksrelaties «de Waarborgfunctie»	2017
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Rijkswetten Justitie	2015
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
	Niet van toepassing	
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Niet van toepassing	
3. Overig onderzoek		
	Niet van toepassing	
4.1 Bevorderen sociaaleconomische structuur: Curaçao, Sint Maarten en Aruba		
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
	Beleidsdoorlichting artikel 2 Koninkrijksrelaties «Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties»	2017
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Evaluatie Artikel 33 Rijkswet financieel toezicht (Rft)	2018
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
	Niet van toepassing	
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Niet van toepassing	
3. Overig onderzoek		
	Samenwerkingsbeleid Stichting Antilliaanse Medefinancieringsorganisatie (AMFO)	2014

Artikel-nummer en naam	Titel, onderwerp	Jaar van afronding
	Samenwerkingsbeleid Stichting Ontwikkeling Nederlandse Antillen (SONA)	2015
	Eindevaluatie meerjarenprogramma's Fondo Desaroya Aruba (FDA)	2017
4.2 Bevorderen Bevorderen sociaaleconomische structuur: Caribisch Nederland		
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
	Niet van toepassing	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Evaluatie Plan veiligheid nederlandse antillen	2015
	Staatkundige positie Caribisch Nederland	2016
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
	Niet van toepassing	
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Niet van toepassing	
3. Overig onderzoek		
	Onderwijsverbetering in Caribisch Nederland	2014
	Kleine evaluatie Caribisch Nederland	2014
5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen		
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
	Beleidsdoorlichting artikel 2 Koninkrijksrelaties «Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties»	2017
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Niet van toepassing	
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
	Niet van toepassing	
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		

Artikel-nummer en naam	Titel, onderwerp	Jaar van afronding
	Niet van toepassing	
3. Overig onderzoek	Evaluatie rijkswet financieel toezicht	2015
8. Noodhulp en wederopbouw Bovenwindse eilanden		
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Niet van toepassing	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid	Niet van toepassing	
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's	Niet van toepassing	
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid	Niet van toepassing	
3. Overig onderzoek	Niet van toepassing	

16. OVERZICHT RIJKSUITGAVEN CARIBISCH NEDERLAND (BES-FONDS)

Ministerie	Artikelonderdeel	Instrument	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018
IV Koninkrijksre- laties	Artikel 1 Waarborg- functie	Het deel dat ten goede komt aan Caribisch Nederland is niet te bepalen.					
	Artikel 4 Bevor- deren sociaal economische structuur	Subsidies			592	707	459
		Opdrachten			910	1.014	558
		Inkomensover- drachten			3.303	1.385	26.086
		Bijdragen aan medeoverheden			7.907	10.044	7.557
		Bijdragen aan agentschappen				392	336
		Bijdragen aan andere hoofd- stukken				250	10
VI Justitie en Veiligheid	Artikel 31 Nationale Politie	Bijdrage aan ZBO's/ RWT's	20.485	21.200	22.733	23.075	23.085
	Artikel 33 Veiligheid en criminaliteitsbe- strijding	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	4.015	4.658	4.879	4.324	6.523
	Artikel 34 Straffen en beschermen	Bijdrage aan agentschappen	8.444	12.720	7.143	8.501	9.110
		Bijdrage aan medeoverheden	1.069	1.348	1.070	1.050	963
VII Binnenlandse Zaken en Konink- rijksrelaties	Artikel 6 Dienstver- lenende overheid	Bijdrage aan agentschappen	1.430	1.148	1.608	1.809	2.248
	Artikel 7 Arbeids- zaken overheid	Inkomensover- dracht	810	896	0	0	
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	Artikel 1 Primair Onderwijs	Bekostiging	11.481	14.558	16.707	17.299	17.113
		Subsidies	437	456	217	457	398
	Artikel 3 Voortgezet onderwijs	Bekostiging	13.403	15.741	14.781	15.582	14.962
	Artikel 4 Beroepson- derwijs en volwassenenedu- catie	Bekostiging	4.313	6.600	7.020	6.108	5.491
		Subsidies	200	342	377	304	359
		Opdrachten	3.545	12.354	7.301	8.511	3.432
		Bijdrage aan medeoverheden	1.000	920	1.022	1.049	960
	Artikel 9 Arbeidsmarkt- en Personeelsbeleid	Subsidies	2.353	2.308		0	0
	Artikel 11 Studiefi- nanciering	Inkomensover- dracht	2.129	3.013	3.320	3.491	3.210

Ministerie	Artikelonderdeel	Instrument	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018
	Artikel 14 Cultuur	Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties	50	60	0	0	0
	Artikel 16 Onderzoek en Wetenschapsbeleid	Subsidies	2.500	0		0	0
		Bekostiging		2.500	2.500	2.500	2.500
	Artikel 25 Emancipatie	Subsidies	156	174	179	201	78
IX Financiën	Artikel 1 Belastingen	Apparaatsuitgaven	13.211	17.897	11.885	13.283	13.312
	Artikel 2 Financiële markten	Bijdragen aan ZBO's/ RWT's	1.188	1.010	1.189	1.843	1.879
		Bijdragen aan internationale organisaties					0
		Garanties				1.000	1.000
X Defensie		Het deel dat ten goede komt aan Caribisch Nederland is niet te bepalen.					
XII Infrastructuur en Waterstaat	Artikel 13 Ruimtelijke Ontwikkeling	Opdrachten		0	0	35	82
		Bijdragen aan medeoverheden	283	0	0	0	
		Subsidies			4.372	4.114	4.991
	Artikel 14 Wegen en verkeersveiligheid	Opdrachten		2.202	0	0	0
		Bijdragen aan medeoverheden					3.553
	Artikel 17 Luchtvaart	Opdrachten	510	365	589	418	1.377
		Bijdragen agent-schappen	10.000	12.010	8.955	0	4.082
		Bijdragen aan medeoverheden					779
	Artikel 18 Scheepvaart en havens	Opdrachten	160	125	115	0	0
		Opdrachten havens CN			635	141	9.729
		Subsidies			81	0	144
		Bijdragen aan medeoverheden					2.157
	Artikel 21 Duurzaamheid	Opdrachten	3.697	417	280	1.450	4.471
	Artikel 22 Externe Veiligheid en Risico's	Opdrachten	39	0	0	0	292
		Subsidies			250	0	139
		Bijdragen aan medeoverheden					100

Ministerie	Artikelonderdeel	Instrument	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018
	Artikel 23 Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie	Bijdragen agent-schappen	610	1.335	1.040	1.055	955
	Artikel 24 Handhaving en toezicht	Bijdragen agent-schappen	795	672	672	672	788
	Artikel 26 Bijdrage aan Investeringsfondsen		770				
		Bijdragen IF		475	490	390	390
		Bijdragen DF		702		0	0
	Artikel 97 Algemeen departement	Opdrachten		10	63	34	0
XIII Economische Zaken	Artikel 1 Goed functionerende economie en markten	Opdrachten	0	125		106	
		Subsidies					90
		Bijdragen aan ZBO's/ RWT's	725	725	651	651	651
	Artikel 2 Bedrijvenbeleid: duurzaam en innovatief ondernemen	Opdrachten			506	190	2.725
		Subsidies			113	105	150
	Artikel 4 Een doelmatige en duurzame energievoorziening	Subsidies	6.807	17.108	8.446	573	3.042
	Artikel 8 Natuur en regio	Opdrachten	980	686	761	443	1.010
		Bijdragen aan medeoverheden	579	1.313	1.592	1.459	381
XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Artikel 2 Bijstand, Toeslagenwet en Sociale werkvoorziening	Inkomensoverdrachten	1.249	1.878	2.077	2.729	2.736
	Artikel 3 Arbeidsongeschiktheid	Inkomensoverdrachten	616	703	682	804	813
	Artikel 5 Werkloosheid	Inkomensoverdrachten	3	25	17	24	20
	Artikel 6 Ziekte en Zwangerschap	Inkomensoverdrachten	2.530	3.213	2.416	3.070	3.188
	Artikel 7 Kinderopvang	Opdrachten	0	1.000	0	0	
	Artikel 8 Oudedagsvoorziening	Inkomensoverdrachten	15.254	18.274	19.197	19.794	19.003
	Artikel 9 Nabestaanden	Inkomensoverdrachten	864	1.110	1.072	1.111	1.020
	Artikel 10 Tegemoetkoming ouders	Inkomensoverdrachten		0	1.868	2.050	1.857
	Artikel 98 Algemeen	Inkomensoverdrachten	2.260	3.295	3.666	4.010	4.158

Ministerie	Artikelonderdeel	Instrument	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018
XVI Volksge- zondheid, Welzijn en Sport	Artikel 1 Volksge- zondheid	Subsidies	1.240	882	0	0	0
		Bijdragen aan medeoverheden			879	865	868
		Bijdragen aan agentschappen			297	322	611
	Artikel 4 Zorgbreed beleid	Bekostiging	87.618	106.717	110.954	125.422	131.365
	Artikel 10 Apparaatsuitgaven	Personeel/materieel	8.858		9.410	10.046	8.819
Totaal			238.666	295.270	298.789	306.262	358.165